

МИСЛИТИ – І ТВОРТИ ДОБРО!

МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

№ 6 (527)

ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ

23 березня 2021 року

КОНКУРС

ТВОРЧІ ПОДАРУНКИ ДЛЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

До 150-річчя від дня народження видатної української письменниці, громадської діячки Лесі Українки викладачі кафедри української мови Тер-

Понад тридцять учасників надійшли пісні, вірші, есе. Суть конкурсу можна висловити словами студентки Юлії Леонтьєвої:

«Спасибі, Лесю, Вам за рідну мову, За те, що Мавка з «Пісні» крізь віки Ту нашу рідну, солов'яну, калинову За руку привела до нас в книжки».

Переможцями конкурсу стали: Олександр Березовський, Юлія Леонтьєва, Віталій Курінчук, Віталій Дебрівський, Іванна Сінчук, Ірина Сінчук, Вікторія Запорожець.

Спеціальну нагороду отримає Шахбаз Khan.

Нагороди переможцям творчого змагання вручив ректор ТНМУ, професор Михайло Корда.

Пресслужба ТНМУ

Ректор ТНМУ, професор Михайло КОРДА вручає нагороду переможцю конкурсу «Подарунки для Лесі Українки» студентові п'ятого курсу стоматологічного факультету Олександрові БЕРЕЗОВСЬКОМУ

напільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського зорганізували конкурс «Подарунки для Лесі Українки».

СПІВПРАЦЯ |

ЗАПОЧАТКУВАЛИ СПОРТИВНУ СЕКЦІЮ З РЕГБІ

Виконавчий директор Федерації регбі Тернопільщини Ігор Білокопитий та президент Федерації регбі Тернопільщини Степан Барна під час зустрічі з ректором Тернопільського національного медичного університету імені І.Горбачевського, професором Михайлом Кордою домовилися про створення регбійної команди у нашому виші.

«Ми говорили про тісну співпрацю та напрямки розвитку такого виду спорту, як регбі. Докладатимемо чимало зусиль для його розвитку в ТНМУ. Очікуємо також сприяння від університету. Віримо, що спільними силами можна створити потужну команду, яка буде представляти медуніверситет і наше місто на різних спортивних змаганнях», – розповів Ігор Білокопитий.

Уже розпочали набір студентів у регбійну команду ТНМУ.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА.
Світлина авторки

Він додав, що федерація допоможе підготувати тренерів з числа персоналу Тернопільського медуніверситету, надаватиме підтримку у форматі проведення семінарів і тренінгів для тренерського складу.

СТУДЕНТИ: ПОГЛЯД ЗБЛИЗЬКА ●

Марта СТРУК – студентка 2 курсу медичного факультету.

Стор. 5

Стор. 3-4

**ПРОФЕСОР
ВОЛОДИМИР ЛУЩАК:
«ПРАЦЮЄМО НА
СТУДЕНТА, ЯКИЙ ПОТІМ
СТАЄ НАШИМ КОЛЕГОЮ
ТА ПАРТНЕРОМ»**

Один з провідних учених України, завідувач кафедри біохімії та біотехнології факультету природничих наук Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, професор Володимир Лущак увійшов до рейтингу ТОП-2% – найбільш цитованих науковців світу. Нині кафедра біохімії та біотехнології, яку він заснував та очолює, добре відома серед міжнародної наукової спільноти.

**ДОЦЕНТКА НАДІЯ
ХОДОРЧУК: «ДВА
КРИЛА МОГО ЩАСТЯ –
ПЕДІАТРІЯ Й СІМ'Я»**

Життя – це шлях самовдосконалення та самовіддачі. Саме таким принципом послуговується наша нинішня гостя рубрики «Вітальня», доцентка кафедри педіатрії факультету післядипломної освіти ТНМУ ім. Івана Горбачевського Надія Яківна Ходорчук. Вона – авторка понад 200 наукових і навчально-методичних публікацій, у тому числі чотирьох навчальних посібників, шести інформаційних листів, схвалених МОЗ України та впроваджених у клінічну практику. Про шлях у професію, педіатрію, сучасних інтернів та не лише – наша розмова.

у НОМЕРІ |

Стор. 6-8

В УНІВЕРСИТЕТІ ВПРОВАДЖУЮТЬ ІНСТИТУТ ТҮТОРСТВА

У Тернопільському національному медичному університеті імені І.Горбачевського розпочали впровадження інституту тьюторства для студентів задля підвищення їхнього рівня знань і практичних вмінь. Тьютор – це наставник або помічник, який допомагає й опікується іншими. Тьюторство – офіційно визнаний компонент британської системи освіти й нині є справою престижу для університетів

волі дієвим і популярним у світі, адже передбачає вищий рівень довіри. Цей принцип допомагає створити консолідований студентський середовище, яке має спільні цінності та орієнтири.

Як розповів декан факультету іноземних студентів, професор Петро Сельський, суть цього проекту полягає в тому, що студенти старших курсів, які мають освітній досвід і доб-

сультанції. Також тьютори самі можуть пояснювати молодшим студентам цей матеріал, якщо вони його добре освоїли», – додав Петро Романович.

За його словами, з цієї метою створять вебплатформу на сайті ТНМУ, де розміщуватимуть усі необхідні матеріали та навчальні відео. Розроблять також Google-форму, за допомогою якої можна буде отримувати зворотній зв'язок від студентів. З її допомогою вони можуть давати свої пропозиції, вказувати на складні для них теми та питання. На думку декана факультету іноземних студентів, це також допоможе інституту тьюторства працювати ефективно. Петро Сельський та кож повідомив, що цю систему впроваджуватимуть і шліфуватимуть у роботі з іноземними студентами, а вже згодом її поширятимуть на українських студентів.

До втілення цього проекту зачленені фахівці деканату іноземних студентів, заступник директора центру виховної роботи та культурного розвитку Олена Покришко, а також студенти-активісти Праджвал Гангаппа Тіппанавар та Мохамед Шумаель Хан, які мають досвід допомоги молодшим студентам у навчанні. Невдовзі до них приєднаються інші старшокурсники, які також свого часу опікувалися студентами саме в навчальному аспекті.

Уже складена програма, з яких тем студенти можуть вдосконалити свої знання. Вона буде розширенна на основі того, які пропозиції надійуть від тьюторів.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА.
Світлина авторки

Європи, США, Канади. У світових видах процес самоосвіті є однією з основних складових в отриманні університетських знань, а тьюторство виконує функції супроводу цієї самоосвіті.

Головна його засада полягає в тому, що найкращі представники зі студентського середовища допомагають іншим у навчальному процесі та самоосвіті. Значна інформація передається через довірче спілкування на рівнях з однолітками. Формат передачі інформації може бути у вигляді навчальних занять, семінарів, акцій, бесід, тренінгів тощо. Такий підхід є до-

ре знають проблемні питання в навчанні, допомагають молодшим студентам краще освоїти предмети та практичні навички. «Тьюторство на відміну від менторської програми, яка діє в університеті впродовж трьох років, передбачає підвищення рівня знань і розвитку самоосвіті. Тьютори можуть звернутися за допомогою до викладачів, щоб вони краще пояснили й допомогли з'ясувати ті питання та теми, які важко освоїти молодшим студентам. Уже у співпраці з викладачами вони вирішують, в якій формі донести до студентів інформацію так, щоб її краще засвоїли. Це можуть бути онлайн-лекції, кон-

унарситету організували 13 березня. Цього дня щепили 52 працівники.

Примітно, що від коронавірусу вакцинували й відомого вченого у галузі інфекційних хвороб, епідеміології та військової епідеміології, завідувача кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними та венеричними хворобами ТНМУ, президента Асоціації інфекціоністів України, професора Михайла Андрейчина.

Упродовж дня провакцинували 85 працівників університету.

Додаткову імунізацію представників

«Зі свого наукового досвіду мені відомо, що вакцинування за всю історію, відколи його винайшли, допомагало долати смертельні хвороби, від яких практично не було лікування. Ми стикнулися з новою пандемією – COVID-19, яка змогла зупинити весь світ. Тому вважаю своїм завданням вакцинуватися, щоб уbezпечити себе та оточення», – зазначив Михайло Андрейчин.

Пресслужба ТНМУ

У ТНМУ ТРИВАЄ ВАКЦИНАЦІЯ ВІД COVID-19

У Тернопільському національному медичному університеті імені І.Горбачевського 11 березня відбулося вакцинування працівників університету від коронавірусної інфекції вакциною ChAdOxInCoV-19 Corona Virus (рекомбінантна), Covishield (виробляє компанія Serum Institute of India Pvt. Ltd.).

Упродовж дня провакцинували 85 працівників університету.

Додаткову імунізацію представників

університету організували 13 березня. Цього дня щепили 52 працівники.

Примітно, що від коронавірусу вакцинували й відомого вченого у галузі інфекційних хвороб, епідеміології та військової епідеміології, завідувача кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними та венеричними хворобами ТНМУ,

президента Асоціації інфекціоністів України, професора Михайла Андрейчина.

«Зі свого наукового досвіду мені відомо, що вакцинування за всю історію, відколи його винайшли, допомагало долати смертельні хвороби, від яких практично не було лікування. Ми стикнулися з новою пандемією – COVID-19, яка змогла зупинити весь світ. Тому вважаю своїм завданням вакцинуватися, щоб уbezпечити себе та оточення», – зазначив Михайло Андрейчин.

Пресслужба ТНМУ

РОЗПОЧАЛА РОБОТУ СЛУЖБА ПІДТРИМКИ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

У Тернопільському національному медичному університеті студенти з обмеженими можливостями є рівноправними учасниками навчального процесу. Доступне та інклюзивне навчальне середовище дає юнакам і дівчатам можливість повноцінно здобувати вищу освіту в ТНМУ.

Відповідні академічні пристосування та умови є необхідними для забезпечення рівних навчальних мож-

ливостей для багатьох студентів з особливими потребами. З цією метою в Тернопільському медуніверситеті створили службу підтримки осіб з особливими потребами.

Якщо у когось зі студентів є інвалідність або проблеми зі здоров'ям, ім може знадобитися певна допомога, щоб максимально використати своє навчання у ТНМУ. Це можуть бути альтернативні заходи щодо складання іспиту чи іншого оці-

нювання. У разі такої необхідності студент може заповнити відповідну електронну форму.

Медична комісія розгляне електронні заяви, проаналізує ситуацію й зробить свій експертний висновок. Якщо члени комісії приймуть рішення, що студент потребує особливої підтримки та допомоги, то йому запропонують від університету певні академічні заходи.

Пресслужба ТНМУ

Засновник: Тернопільський національний медуніверситет ім. І.Я. Горбачевського
Видавець: Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського
Індекс: 23292

За точність
викладених фактів
відповідає автор.
Редакція не заєжджає
поділяє позицію
авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво
ТР № 493-ЕЗПР від 24.11.2010,
видане головним
управлінням юстиції у
Тернопільській області

Газета виходить
двічі на місяць
українською мовою.
Обсяг – 3,33 друк. арк.
Наклад – 1000 прим.
Замовлення № 168

Редактор Г. ШОТ
Творчий колектив: **Л. ЛУКАЩУК,**
Л. ХМІЛЯР,
М. ВАСИЛЕЧКО
Комп’ютерний набір і верстка:
Р. ГУМЕНЮК
Адреса редакції:
46001,
м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
тел. 52-80-09; 43-49-56
E-mail: hazeta.univer@gmail.com

Засновник: Тернопільський національний медуніверситет ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України
Індекс: 23292

Видавець: Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України

За точність
викладених фактів
відповідає автор.
Редакція не заєжджає
поділяє позицію
авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво
ТР № 493-ЕЗПР від 24.11.2010,
видане головним
управлінням юстиції у
Тернопільській області

Газету набрано, зверстано,
віддруковано у Тернопіль-
ському національному мед-
ичному університеті ім. І.Я. Горб-
ачевського МОЗ України.
46001, м. Тернопіль,
майдан Волі, 1.

НАШ ВИШ ПІДТРИМУЄ ДІТЕЙ З ОРФАННИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ

Студенти 504 групи медичного факультету та викладачі кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією ТНМУ імені І. Горбачевського приєдналися до світового руху інформаційної підтримки пацієнтів з орфанними захворюваннями: #я_підтримую_орфанних та #RareDiseaseDay2021. Разом з Тернопільським обласним центром комплексної реабілітації провели низку просвітницьких акцій: зняли відео про дітей з орфанними захворюваннями, поширили інформацію на телебаченні, зорганізували інклюзивний проект «Смакуємо по-особливому» й акцію «Подаруй дитині книжку».

«Щиро дякую керівництву, усьому викладацькому та студентському колективу ТНМУ, які дое-

отже, лікарський супровід таким пацієнтам потрібен протягом усього життя. У моменти, коли родини недужих почуваються розгубленими й не знають, де шукати роздради та надії, саме лікарі стають тими, хто може підтримати та дати розуміння, куди й як рухатися.

«В Україні проводять скринінг новонароджених на чотири орфанних захворювання, удосконалюють методи пренаtalної діагностики, доступнішими стають методи молекулярної діагностики генетичних захворювань, – розповідає Наталія Ярема, доцент кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією ТНМУ, лікар-генетик.

– Вагому частку серед складних нозологічних форм орфанних захворювань становить не-

Студенти ТНМУ Михайло БОЙКО, Інна МІНЧУК, Наталя ТАБАКА, Юля ЛІЩИШИН, доцентка кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією Наталія ЯРЕМА

віліковна патологія. Водночас багато хвороб піддаються корекції. Дітям з лізосомними захворюваннями проводять ферментозамісну терапію, з фенілкетонурією – дієтотерапію, іншим діткам призначають симптоматичну терапію. Діти з орфанними захворюваннями потребують постійного догляду, лікування, заходів реабілітації та соціальної адаптації».

Пацієнти з рідкісними захворюваннями потребують уваги та реабілітації з участю великого кола фахівців. Забезпечення доступу до своєчасного, ефективного, довічного лікування рідкісних хвороб залежить від взаємодії держави, суспільства, фахівців і населення.

Соломія ГНАТИШИН

ЗАХОДЬТЕ НА НАШ САЙТ: WWW.MEDYCHNA-AKADEMIA.TDMU.EDU.UA ТА НА СТОРІНКУ У FACEBOOK

ПРОФЕСОР ВОЛОДИМИР ЛУЩАК: «ПРАЦЮЄМО НА СТУДЕНТА, ЯКИЙ ПОТІМ СТАЄ НАШИМ КОЛЕГОЮ ТА ПАРТНЕРОМ»

**Нешодавно один з про-
відніх учених України,
біохімік, доктор біологічних
наук, завідувач кафедри
біохімії та біотехнології фа-
культету природничих наук
Прикарпатського націо-
нального університету ім.
Василя Степанника, профе-
сор Володимир Лущак увій-
шов до рейтингу ТОП-2% –
найбільш цитованих нау-
ковців світу. Сьогодні кафед-
ра біохімії та біотехнології,
яку заснував та очолює про-
фесор Лущак, добре відома
серед міжнародної науко-
вої спільноти. Найголовніше
її досягнення, як перекона-
ний він сам, – те, що ка-
федра навчає своїх студентів
творити науку світового
рівня. Тут панують пова-
га, творчість і праця. Все те,
що заклалося самому Воло-
димирові Лущаку ще в ран-
ньому дитинстві.**

«ЗАВДЯКИ БІОХІМІЇ МАЮ МОЖЛИВІСТЬ ДОКОПАТИСЯ ДО САМИХ ОСНОВ ЖИТТЕВИХ ПРОЦЕСІВ»

**– Пане Володимире, в якій
родині ви зростали? Хто був
для вас прикладом, хто надих-
нув на вибір професії?**

– З медичною я своє життя не
пов’язав, хоча моя покійна мама
хотіла, щоб став медиком. Та я став
біологом, який зосереджує увагу
на здоров’ї людей, а не на хво-
робах. Хвороби ми знаємо, розу-
мімо, але основна мета всіх на-
ших досліджень – аби людина
була здорована, а не лікувати її.

Народився я в простій робіт-
ничій родині біля Івано-Франків-
ська. Тато Іван і мама Аделія –
робітники з дуже складною до-
лею, адже це Прикарпаття, Захід-
на Україна, яка переходила з рук
в руки протягом багатьох століть.
Жартував я про свого тата, що він
вчився у тій самій школі, але за
чотирьох країн: за Польщі, при
перших союзах, як у нас казали,
німцях і других союзах. Мамино-
го батька вбили, коли їй було 10
років, тож їй довелося заверши-
ти свою освіту в 4-ому класі. Моя
бабуся, яка мала, як тоді казали,
лише одну клясу австрійської шко-
ли, була надзвичайно інтелігент-
ною людиною. Адже інтелі-
гентність та освіта – часто різні
речі. Мені дуже пощастило з ро-
диною, адже, незважаючи на те,
що, з одного боку, доводилося
виживати, з іншого – завжди був
елемент для творчості та із самого
дитинства мене до цього залуча-
ли. «Думай і в усьому, що робиш,

б не робив – чи копаєш грядку,
чи гній кидаєш, маєш думати, що,
для чого та як робиш». Ось у такій
родині я зростав.

Навчався в звичайній школі. Двічі
не вдалося вступити до Львівсько-
го університету, потім відслужив в
армії. Після військової служби вступ-
ив до Московського державного
університету ім. Михайла Ло-
моносова. Мама дуже хотіла, і тато
її підтримував, щоб я став медиком.
Але вони поважали мій вибір.
Взагалі спочатку планував бути
зоологом, та згодом моя зацікав-
леність повернулася так, що став
біохіміком. Я зрозумів, що завдя-
ки біохімії маю можливість докопа-
тися до самих основ життєвих
процесів. Дуже тішуся, що вибрав
саме цей фах. Біохімія – основна
біологічна дисципліна, з якої вий-
шли і молекулярна біологія, і віру-
сологія, і сучасна фізіологія. Це фун-
дамент. Біохімія відповідає на
запитання «чому?», а коли
знаєш, чому відбуваються ті
чи інші процеси, то вже можеш
на них впливати. Ось саме це я роблю впродовж
років.

**– Ви працювали у ба-
гатьох країнах. Де саме? Що
в закордонному досвіді
для вас найцінніше?**

– Найцінніше – вміння
працювати в тих умовах, в
яких ти є, й вибирати опти-
мальне співвідношення інве-
стицій та результату, який
отримаєш. В багатьох краї-
нах я ділився своїм досвідом,

всім довкола нас було добре. Роб-
имо те, що вважаємо за по-
требне, що корисно для людей.
Тож для самореалізації тут теж є
можливість. Так, тут значно важче,
складніше працювати, ніж у
багатьох країнах, але ми знайшли
варіанти трудитися дуже
ефективно в цих конкретних умо-
вах.

**– Прийнято вважати, що
справжня наука зосереджена
у столиці, а все, що наperi-
ферії, – то, мовляв, несерйоз-
но. Як вам вдалося зламати
цей стереотип?**

– Ми його не ламали, він сам
рухнув. У нас дуже потужний на-
уковий осередок, добре знаний
у світі й трохи менше в Україні. В
науці немає периферії, наука тво-
рють цілком конкретні люди, якщо
вони можуть робити її в Івано-
Франківську чи в Тернополі –

честь і хвала їм. Нині поняття цент-
ру та периферії в науці відсутні.
Просто в Україні ще багато хто
досі сповідує постсовкову ідеоло-
гію, що все найкраще має бути в
столиці. Це не так. Ми ні з ким про-
це не сперечаємося, просто роб-
имо свою справу, а визнання
приходить як наслідок цього, ми
за ним не гонимося.

«СПОВІДУЄМО СТУДЕНТОЦЕНТРИЧНУ МОДЕЛЬ ОСВІТИ»

**– Ви – автор понад 200 нау-
кових праць, маєте високі на-
укометричні показники: індекс
Гірша – 40, 208 статей і 6847
цитувань у системі Scopus.
Чому так важливо, щоб ці
статті цитувалися?**

– Це показник того, що твої
роботи комусь потрібні, вони цікаві
й на них посилаються. Та іронія
долі така, що цитуються вони пе-
реважно закордонними авторами,
українці не дуже цитують
своїх. Це така наша особливість,
можливо, знову ж таки постсов-
кове уявлення, що своїх не сприй-
мають, їм більше заздрять. Та ми
не конкуруємо ні з ким, ми робимо
свою роботу. Конкуренція за-
бирає час і сили. Злість, може, ко-
мусь і додає запалу, але для мене
– це те, що нищить людину і вбиває
творчість. А в нас культ твор-
чості. В нас студент має право дис-
кувати з професором вільно. Ав-

виробників цього, на жаль, не
розуміють. Дешевше купити щепу
за кордоном, посадити, всипати
хімію – і буде все гаразд. Та не
буде добре! Світ розвивається у
напрямку екологічно чистих тех-
нологій для того, щоб продукція
була менш токсична. В нас же всі
хочуть якомога дешевше купити,
а потім працювати на лікарню та
аптеку. Ми намагаємося це пере-
ламати.

«НАША КАФЕДРА СИЛЬНА НАУКОЮ»

**– Які ще дослідження нині
проводить ваша кафедра
біохімії та біотехнології?**

– Їх багато, скажу про найма-
штабніші. Насамперед це наша
цікава робота, яку підтримала
німецька фундація, ми виграли
грант. У партнерстві з професор-
кою міста Любінген Ольгою Гара-
щук на миших досліджували ста-
ріння організмів та як на нього
можна впливати. Вперше у світі
ми показали, що багато ознак
старіння проявляється вже у се-
редньому віці, а потім організм
перемикається – частину енергії
витрачає не на підтримання енер-
гетичного статусу організму, а на
захист від так званих вільних ра-
дикалів, через які відбувається ста-
ріння. Тобто у середньому віці
організм перемикає ресурси, щоб
запобігати старінню! Це перспек-
тивне дослідження й надалі над
ним працюємо. Ця робота, до сло-
ва, частково пов’язана з проблемо-
ю COVID-19. Адже оці системи,
що перемикають метаболізм
утворення енергії на захист, за-
лучені в боротьбу проти корона-
вірусу.

Друга цікава робота, яка роз-
почалася в Україні та знайшла про-
довження в Німеччині, – молеку-
ла, що здатна покращувати пам’-
ять й ефективність навчання. На
жаль, патент у цієї роботи не ук-
раїнський.

Повторюється, у нас працює по-
тужна лабораторія з мікрокло-
нального розмноження рослин. Ми робимо маленькі замовлення
приватно, але то не бізнес. У нас є
можливість це тиражувати, питан-
ня в іншому: чи з’являється люди,
яким будуть цікаві безвірусні – без
грибка, бактерії, вірусу – рослини.
Їх урожайність в середньому на
30% вища без додаткових вит-
рат. А головне – це якісна про-
дукція.

Так, роботи у нас вистачає. Вар-
то сказати, що багато наших stu-
dentів працюють у наших науко-
вих лабораторіях з першого курсу – такою більше ніде немає. До
слова, періодично до нас потрап-
ляють студенти й з Тернополя. Я
сподіваюся, що Поділля може
дати світові ще не одного Пулюя
та Горбачевського. Але треба, щоб
студент потрапляв у добру лабо-
раторію, в добрі колективи. Наша
кафедра сильна наукою. окрім
того, це єдина кафедра, де з пер-
шого курсу даемо студентам фах-
ову англійську мову. Адже без
знання англійської в науковому
світі немає що робити – це акcio-
ма. Частину лекцій та семінарів у
нас проводять англійською. Студ-
енти роблять доповіді, презен-
тації англійською, вільно перехо-
дять з української на англійську.
Це дуже потужний плюс. Отака у
нас периферія (сміється).

(Продовження на стор. 4)

ЗНАНЕ ІМ'Я |

ПРОФЕСОР ВОЛОДИМИР ЛУЩАК: «ПРАЦЮЄМО НА СТУДЕНТА, ЯКИЙ ПОТІМ СТАЄ НАШИМ КОЛЕГОЮ ТА ПАРТНЕРОМ»

(Закінчення. Поч. на стор. 3)

— Майже два роки ви співпрацюєте з ТНМУ ім. Івана Горбачевського.

— З ректором, професором Михайлом Кордою ми познайомилися під час біохімічного з'їзду кількох років тому. Він запросив до співпраці. Наші проекти я наразі не буду озвучувати, вони на стадії розробки матеріалу. Зауважу лише, що стосуються вони здоров'я людини та біомедицини. Ми дуже комплементарні ідеологічно, тож можемо однією допомагати.

Мене також запросили прочитати кілька лекцій з молекулярної біології українським та іноземним студентам. Дуже пріємно вразило, що українські студенти ТНМУ теж добре володіють англійською. Ваш університет надзвичайно прогресивний, з потужною матеріально-технічною базою й сильними науковими групами, які останнім часом дедалі більше заявляють про себе у світі. Із задоволенням долучається, що наша співпраця буде ефективна.

— Пандемія суттєво вплинула на життя. Особисто вам вона поламала плани, чи, можливо, навпаки — на щось наштовхнула?

— Є таке прислів'я: немає нічого поганого, аби на добре не вийшло. Так, не вистачає живого спілкування, різних конференцій, що для науковців дуже важливо. Та, з іншого боку, пандемія показала, що наука нам потрібна! Україна може робити безліч речей. Але ж ні — треба везти прилади, маски і навіть спирт з-за кордону, великі гроші вбухати, щоб підтримати економіку Китаю, Польщі й Туреччини, а наші хай ледь жевріють. Це ж абсурд! Та хай там якими своєю справою робимо якнайкраще. І несемо прapor України в міжнародний науковий простір.

«ТРОЄ МОЇХ ДІТЕЙ ПРОДОВЖУЮТЬ МОЮ СПРАВУ»

— Ваші діти продовжили вашу справу?

— Так, троє моїх дітей продовжують мою справу. Старший син Олег вже з 20 років працює в науці. Він мусив сам стати на ноги, бо дехто вважає: якщо Лущак і Лущак — то це обов'язково корупція. Я не розумію, чому в нас не заохочують наукових династій? Відразу з'являються підозри: а чому то ви керуєте дисертацією свого сина чи доньки? Чому? Бо знаю, що підготували добре. Я дуже присліпливий, дуже вимогливий як керівник і готую якісних фахівців. Донька Юля закінчила аспірантуру й захистила кандидатську

Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА

дисертацію, зараз вдома з дітьми, тож трошки відійшла від справ. Найменша донька Оксана нині в аспірантурі під моїм керівництвом виконує роботу. Внукам теж уже потрошки розповідаємо про біологію — як я, так і їхні батьки, — може, й їх захопить?

— Яка проблема нині турбує вас найбільше?

— Їх багато, але найбільше засмучує те, що українці не хотять багато працювати та вчитися у себе вдома. Ми любимо хвалитися, що є найпрацьовітішою нацією у світі. А я, може, когось ображу, але скажу, що насправді дуже мало в нас людей, які прагнуть багато та ефективно працювати. Ще одна проблема, що мене дуже турбує, пов'язана з першою: відсутність національної української еліти. Еліта — це невтомна робота, відповідальність, нині ж, по суті, ніхто не хоче ні належно працювати, ні брати на себе відповідальність.

— Якщо трапляються моменти, коли опускається руки, що тоді передусім мотивує вас до життя та праці?

— Час від часу це мусить бути, бо ми, люди науки, працюємо часто на надриві. Тоді згадаю одного свого студента, іншого, згадаю внуків, дітей — і знову хочеться жити.

— Якусь заповітну мрію маєте?

— Так, звичайно. Коли я повертається в Україну з далеких країв, дуже хотілося вдома створити невелику наукову установу міжнародного класу. Я пропонував це зробити в рамках Міністерства освіти і науки України та Національної академії наук України. У мене нічого з цього не вийшло, хоча затратив дуже багато часу й зусиль. Зараз так виглядає, що це має бути недержавна установа, і я схиляюсь до прийняття давніх пропозицій кількох людей про створення такої установи. Звичайно, вона має співпрацювати з державними установами, як, скажімо, наш університет, що може значно підвищити якість підготовки наших студентів, а також стати центром міжнародної науки на Прикарпатті чи й в усій Україні. І працювати така інституція має над розв'язанням не лише фундаментальних наукових проблем, а й тих, що важливі для наших людей. Зараз працюємо над пошуком фінансування згаданої установи. Вже є кілька потенційних спонсорів. У мене немає сумнівів, що наукова інституція, яку створюємо, буде успішно нести прapor української науки у світ, а також допомагати нашим людям у розв'язанні конкретних проблем, насамперед — здоров'я та довкілля.

Згідно з аналізом 77 клінічних досліджень вагітні жінки, які інфікувалися COVID-19, частіше потребують інтенсивного лікування, ніж ті, хто не був заражений коронавірусом. Їхні діти, ймовірно, можуть народжуватися недоношеними. Щоправда, ризик смерті був низьким у дітей, народжених в обох групах.

У США СХВАЛИЛИ ОДНОДОЗОВУ ВАКЦИНУ J&J

Сполучені Штати дали екстрений дозвіл на використання вакцини проти COVID-19 Johnson & Johnson (J&J) для дорослих віком від 18 років. Щеплення нею має дві великі переваги перед деякими провідними вакцинами: достатньо лише однієї дози й не треба ультрахолодного зберігання. Експерти у сфері охорони здоров'я кажуть, що, незважаючи на нижчий рівень ефективності порівняно з двома іншими вакцинами, затвердженими в США, вакцина J&J є проривом. Зокрема, вони вказують на її здатність різко зменшити кількість шпиталізацій та відсутність смертності від COVID-19 серед тих, хто отримав щеплення. Вакцина Johnson & Johnson була протестована проти південноафриканського штаму в Південній Африці, а також проти штаму в Бразилії. Південну Африку та Бразилію обрали для досліджень через поширення там більш небезпечних штамів коронавірусу. Але і там вакцина показала «таку саму ефективність».

Вакцина Johnson & Johnson (J&J) повинна спростити логістичну щеплення людей проти COVID-19, адже її потрібно вводити лише один раз і можна зберігати до трьох місяців у холодильнику. Вакцину з однією дозою було б простіше випускати, ніж ті, які потрібно вводити двічі. Це б спростило й проведення вакцинальної кампанії у віддалених місцевостях.

ВАГІТНІСТЬ І COVID-19: ЩО ЗАСВІДЧУЮТЬ ДАНІ

У зв'язку з продовженням пандемії вимальовуються деякі факти щодо ризику зараження COVID-19 для вагітних жінок.

Схоже на те, що вагітні жінки з COVID-19 мають більш високий ризик шпиталізації та важкого перебігу захворювання, ніж жінки того ж віку, які не вагітні.

Зразки плаценти, пуповини та крові матерів і немовлят свідчать, що вірус з'єднується від матері до плода.

Бракує даних щодо безпеки вакцини COVID-19 для вагітних, адже ця група не входила до ранніх досліджень. Але лікарі, до яких здебільшого звертається видання NATURE, кажуть, що рекомендуватимуть після медичної консультації вагітним жінкам щепитися через ризик, який представляє COVID-19 для них та їхніх дітей.

Згідно з аналізом 77 клінічних досліджень вагітні жінки, які інфікувалися COVID-19, частіше потребують інтенсивного лікування, ніж ті, хто не був заражений коронавірусом. Їхні діти, ймовірно, можуть народжуватися недоношеними. Щоправда, ризик смерті був низьким у дітей, народжених в обох групах.

Медичні новини зі світу

ЯК ЗУПИНИТИ ДІТЕЙ, ЯКІ ПРИНОСЯТЬ COVID-19 ДОДОМУ ІЗ ЗАНЯТЬ

Згідно з великим онлайн-опитуванням у США дорослі, які мають дітей, особливо — учнів середніх шкіл, частіше повідомляли про симптоми COVID-19 або виявляли позитивний тест на SARS-CoV-2. Школи можуть цілком усунути цей ризик, застосувавши принаймні сім заходів щодо запобігання поширенню інфекції. Йдеться передусім про вимогу до учнів і вчителів носити маски, збільшення відстані між партами, а також про заборону батькам заходити до школ.

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПРЕПАРАТ ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ ВІЛ МАЄ НЕДОЛІК

Рік тому ін'єкційний препарат, який так хвалили для профілактики ВІЛ, зараз у світлі нового аналізу вже виглядає менш досконалим. Вчені переглянули зразки крові, зібрани в клінічному дослідженні препаратору, що має назву каботегравір, у 4570 осіб. Вони виявили, що четверо людей, які захворіли на ВІЛ, незважаючи на те, що отримували ін'єкції, були інфіковані понад місяць до того, як звичайні тести на ВІЛ виявили вірус. Дослідники вважають, що каботегравір пригнічував вірус настільки, що не дозволив тестам на ВІЛ виявити його на ранніх стадіях зараження. За цей час вірус розвинув стійкість до каботегравіру. «Потрібна краща діагностика, і ми повинні бути готовими змусити людей проводити супресивне лікування, щойно в них діагностували інфекцію», — каже дослідник ВІЛ-профілактики Рафаель Ландовиць.

ЗАКЛИКАЮТЬ СПЛАНУВАТИ ЗАРАЗ ЗАЛИШКОВІ ДОЗИ ВАКЦИНИ ПРОТИ COVID-19

Національний інститут охорони здоров'я США (NIH) має на меті дізнатися, чому деякі люди мають тривалі симптоми COVID. NIH також дав назву стану, який переживають люди з важким перебіgom коронавірусної інфекції — постковідний синдром SARS-CoV-2. Ентоні Фауці, головний медичний радник президента США й директор Національного інституту алергії та інфекційних хвороб, посилався на перші дані, що майже кожен третій респондент опитування мав тривалі симптоми після легкого та середнього ступеня тяжкості COVID.

Водночас Національний інститут охорони здоров'я США (NIH) оголосив, що витратить 1,15 мільярда доларів протягом чотирьох років на дослідження тривалих наслідків COVID на здоров'я після перенесеної інфекції SARS-CoV-2. Фінансування почнеться, щойно наукове співтовариство починає усвідомлювати вплив цього стану та вивчати, чому він виникає.

ТВАРИНИ МОЖУТЬ СТАТИ ВИРІШАЛЬНИМ ЧИННИКОМ НАШОГО МАЙБУТНЬОГО З COVID-19

Відтоді, як коронавірус почав поширюватися у всьому світі, вчені побоюються, що він може перейти від людей до тварин. Якщо це так, вірус може мутувати, а потім знову заразити людей навіть після того, як пандемія вщухне. Експерименти виявили багато тварин, які можуть мати приховану форму SARS-CoV-2 і передавати його.

НОВИЙ ВІРУСНИЙ ШТАМ ВРАЖАЄ МІСТО

Вид коронавірусу, виявлений у бразильському населеному пункті Манаус, може спричинити повторне зараження та другу хвилю COVID-19 у цьому місті. За оцінками, дві третини мешканців Манауса були інфіковані SARS-CoV-2 до жовтня 2020 року, що дало змогу деяким дослідникам припустити, що колективний імунітет може зупинити поширення нових інфекцій. Але в січні минулого року вчені виявили новий штам коронавірусу, названий P.1, під час періоду зростання шпиталізацій у місті, і вони по-в'язали цей варіант з кількома випадками реінфекції.

ВИВЧАТИМУТЬ ТРИВАЛИ НАСЛІДКИ КОРОНАВІРУСУ

Національний інститут охорони здоров'я США (NIH) має на меті дізнатися, чому деякі люди мають тривалі симптоми COVID. NIH також дав назву стану, який переживають люди з важким перебігом коронавірусної інфекції — постковідний синдром SARS-CoV-2. Ентоні Фауці, головний медичний радник президента США й директор Національного інституту алергії та інфекційних хвороб, посилався на перші дані, що майже кожен третій респондент опитування мав тривалі симптоми після легкого та середнього ступеня тяжкості COVID.

Водночас Національний інститут охорони здоров'я США (NIH) оголосив, що витратить 1,15 мільярда доларів протягом чотирьох років на дослідження тривалих наслідків COVID на здоров'я після перенесеної інфекції SARS-CoV-2. Фінансування почнеться, щойно наукове співтовариство починає усвідомлювати вплив цього стану та вивчати, чому він виникає.

Добірку підготовлено за матеріалами Nature Briefing

СТУДЕНТИ: ПОГЛЯД ЗБЛИЗЬКА

МАРТА СТРУК: «НАВЧАННЯ В МЕДУНІВЕРСИТЕТІ – ЦЕ СИСТЕМНА, БЕЗПЕРЕВНА ПРАЦЯ»

Марта Струк – студентка 2 курсу медичного факультету. Посідає лідерські позиції у студентському рейтингу з навчання та отримує підвищенну стипендію. Про життєві пріоритети, улюблені навчальні дисципліни й цікаві студентські проекти, в яких бере участь, Марта розповіла в інтерв'ю «Медичній академії».

– Для успішного навчання потрібні і час, і енергія. Ви – успішна студентка. Ось і минулу сесію склали на «відмінно». Якими правилами керуєтесь, готовуючись до іспитів?

– Головне правило – наполегливо навчатися впродовж семестру, готовуватися до кожного заняття, тоді на екзамені буде все гаразд. Важливо також правильно налаштуватися. Іспити – неодмінна складова навчального процесу й ставиться до них треба спокійно.

– Коли зацікавилися медичною та вирішили здобувати лікарський фах?

– З третього класу знала, що вступатиму до медичного університету. Хоча в родині медиків немає. Мама й тато свого часу закінчили Тернопільський національний економічний університет (нині – Західноукраїнський національний університет), їхня спеціалізація – IT-сфера, програмування. Здається, вони очікували, що я оберу схожу професію та вступлю до університету, де вони навчалися, або, можливо, до політехнічного чи педагогічного. І хоч мое рішення здобувати фах лікаря було для них дещо несподіваним, вони його підтримали.

– Чому саме медицина?

– Мені подобається працювати з дітьми, спілкуватися з ними, пояснювати, які звички корисні, а які – ні. І бо дбати про здоров'я треба змалку. Я й сама люблю навчатися, адже розвиток без знань неможливий. Сучасна ж медицина інтенсивно розвивається. Подумала, що можу об'єднати власні уподобання, здобувши фах педіатра. Коли ж вступила до ТНМУ й більше довідалася про інші галузі медицини, вони сподобалися мені не менше. Інфекційні та неінфекційні захворювання, хірургія, мікробіологія, нейрохірургія – все це дуже цікаво вивчати.

– Хотіли здобувати знання з медицини саме в нашому університеті чи подавали ще документи на вступ і до інших вишів?

– Із золотою медаллю я закінчила Тернопільську загальноосвітню школу №16. Спочатку збиралася вступати до Київського національного медуніверситету ім. О. Богомольця, але, відвідавши ТНМУ ім. Івана Горбачевського на День відкритих дверей, передумала. Дуже сподобалася інформаційна презентація, зацікавили розповіді викладачів, завідувачів кафедр про умови навчання, наукові гуртки. Довідалася, що ТНМУ є лідером серед медичних вишів України й, зробивши власний вибір, подала документи до приймальної комісії ТНМУ. Задоволена, що навчаюся саме тут. З 1 курсу відвідувала гурток медичної хімії, згодом – гурток анатомії. Нині беру участь в програмі «Ментор». Мета цього проекту, який зініціювали студентський парламент та центр виховної роботи і культурного розвитку ТНМУ, – допомогти першокурсникам лег-

ше та швидше адаптуватися до студентського життя. Зацікавившись, я заповнила невелику анкету, де написала, чому хочу стати ментором, про комунікаційні та інші навички, якими владою й хочу поділитися з новачками. Бодобре пам'ятаю себе на першому курсі: не завжди знала, як краще чинити в тій чи іншій ситуації, бракувало впевненості... Не раз спадало на думку, що було б непогано, якби хтось старший, компетентніший прийшов і все розтлумачив, поділився власним досвідом. Тепер і знання, і досвід у мене є й я радо поділюся тим, що знаю.

– Кому допомагаєте адаптуватися до студентського життя?

– Допомагаю першокурсникам 14 групи медичного факультету. Майже всі вони приїхали з різних областей. На початку навчального року я познайомила їх з Тернополем, показала, де розташовані навчальні корпуси, бібліотека, гуртожитки ТНМУ. Перед першою зустріччю хвилювалася: чи вдастся налагодити довірливі стосунки? Але все склалося добре. Група дуже хороша, активна. Розпитували про розташування кафедр, аудиторій, правила проживання в гуртожитку, як організовано навчальний процес, як працює студентське самоврядування та університетська бібліотека... Із запровадженням карантину у зв'язку з пандемією COVID-19 спілкування відбувається в онлайн-форматі.

– Про що важливо пам'ятати нещодавнім випускникам шкіл?

– Що університет – не школа. Це зовсім інший рівень. Ніхто за їхнім навчанням не стежитиме та не нагадуватиме, що саме треба

вивчити. Зовнішнього контролю немає, лише самоконтроль. І «розжовувати» навчальний матеріал викладачі не будуть, але завжди пояснять, якщо щось незрозуміло. Всі матеріали доступні у системі Moodle, в підручниках і посібниках. До послуг студентів багата університетська бібліотека з затишною читальною залою.

Спілкуючись, нагадую: на першому курсі вас поки що оцінюють, чи відповідаєте ви людині, чи працьовита... Бо навчання в медуніверситеті – це система, безперервна праця. Якщо думка сформується негативна, то й ставлення буде відповідним. І змінити його буде непросто, навіть якщо надалі приділятимете навчанню якнайбільше уваги. Важливо також правильно спланувати власний час та йдеться не лише про навчання, а й про дозвілля. І коли сидіти над підручниками зранку до вечора – настає емоційне виснаження, втома, апатія. Тому краще встановити для себе адекватний графік, в якому обов'язково має бути час на відпочинок. Пояснюю також, що головне в навчанні – не оцінки, а отримані знання й навички. Оцінки лише підтверджують навчальний прогрес, а знання залишаються назавжди.

– На дозвіллі якій справі віддаєте перевагу?

– Приділяю увагу спорту. В дитинстві відвідувала секцію плавання в ДЮСШ №2. Коли на першому курсі довідалася, що в ТНМУ теж є спортивна секція з плавання, – записалася. І після занять в університеті зазвичай йшла в бібліотеку, а потім – у басейн. Наразі через карантинні обмеження від басейну довелося відмовитися, але, сподіваюся, не на тривалий час.

Мій улюблений стиль плавання – на спині, інші теж опанувала. Лише «батерфляй» – технічно найбільш складний стиль – додається важче. Люблю грати з друзями у волейбол, кататися на лижах. Вправно їжджу на лижах з третього класу. Тато навчив. Він теж зі спортом дружить.

На першому курсі відвідувала творчий гурток з вокалу. До початку карантину репетиції відбувалися регулярно, ми писали сценарії та були учасниками тематичних концертів, присвячених, скажімо, Дню студента чи Дню українського козацтва.

– Співаєте ви гарно. Вчилися цьому?

– Школяркою відвідувала вокальний гурток-студію «Співачинка» у центрі творчості дітей та юнацтва та опанувала основи вокального мистецтва. Грати ж на гітарі навчилася сама. Це не так вже й складно. Багато моїх друзів грають на гітарі, інших інструментах, тож мені було з кого брати приклад. Тепер прагну опанувати ще синтезатор.

– Ваше улюблене свято?

– Новий рік. Запах ялинкової хвої, смак мандаринок, вибір подарунків для рідних... Все це дарує радість і вітху.

– Любите отримувати подарунки?

– Мені більше подобається шукати, вибирати та самій дарувати гарні речі близьким людям.

– Як навчатися на «відмінно»? Ваша порада першокурсникам...

– Головне – сфокусуватися на навчанні. Успішний студент – це студент наполегливий та відповідальний. Для успішного ж навчання в ТНМУ створені всі умови.

Лідія ХМІЛЯР

МЕНТОРИ

ПРОЕКТ – ЧУДОВА МОЖЛИВІСТЬ ДОПОМОГТИ ІНШИМ

Серед студентів вирізняється своєю стійкістю та відповідальністю Оксана Панич, менторка, студентка 4 курсу медичного факультету ТНМУ, яка надихнула та мотивувала вже не одну групу підопічних, адже дівчина в проекті зайнята три роки. «Важливо знати свою мету в навчанні: наставник не визначить її за вас, але обов'язково допоможе досягти», – ділиться досвідом Оксана.

– Оксано, що спонукало стати ментором?

– Перед початком навчання на другому курсі я почула про цей проект і зрозуміла, що це чудова можливість допомогти іншим. Після школи студентам справді дуже важко адаптуватися до умов навчання в універси-

Оксана ПАНИЧ

теті. Спочатку я наважилася бути ментором українських студентів, проте наступного року мої підопічні стали й іноземці.

– Що розказуєте та чого навчаєте першокурсників?

– Здебільшого йдеться про навчання, адже воно відрізняється від того, що було в школі; про життя в університеті та можливості, які дає нам наша альмандрат; що йде краще вивчити. Зазвичай перед першими заняттями першокурсники ще не мають паролів до системи Moodle, тому відправляю їм на електронні пошти матеріали підготовки. Часто пояснюю, що саме в нашому університеті студенти знають, що таке взаємодопомога та підтримка. Якщо попросити про послугу, обов'язково знайдеться людина, яка відреагує.

Часто запитують про наукові дослідження студентів, виступи на конференціях/семінарах – завжди пропоную спробувати й дійти до здобутими знаннями, відтак отримувати досвід від практичного; про життя та побут у гуртожитку; про те, яка є хімічистка в Тернополі та інші. Обговорюємо зі студентами розподіл часу, щоб встигнути віднайти та опрацювати потрібний матеріал.

і для саморозвитку, і для подальшого внеску в майбутнє науки та медицини.

– З якими проблемами звертаються студенти та чи завжди вдається їм допомогти?

– Звертаються з дуже різними питаннями: про стипендію, а саме як отримати; чим відрізняється семінарське заняття від практичного; про життя та побут у гуртожитку; про те, яка є хімічистка в Тернополі та інші. Обговорюємо зі студентами розподіл часу, щоб встигнути віднайти та опрацювати потрібний матеріал.

– Які очікування у вас від проекту? Чи були страхи й переживання?

– Єдине до чого прагну – це дружня атмосфера в групі та вірю в те, що зможу бути корисною для першокурсників. На третьому курсі я стала ментором для

іноземних студентів, дуже боялася, чи знайду спільну мову з ними, але не варто було переживати – це дуже добре люди й мені сподобалося з ними спілкуватися. Надзвичайно позитивними та захопливими є враження іноземців від університету, Тернополя, України. Водночас їм складно адаптуватися у суспільстві в короткі терміни через мовний бар'єр. Наші студенти намагаються допомагати й підтримувати ровесників з інших країн, адже добре володіння англійською мовою нівелює проблеми з комунікацією.

– В якому форматі спілкуєтесь з підопічними під час карантину?

– Переважно спілкуюся за допомогою соціальних мереж. Безперечно, набираю й телефонні номери першокурсників.

Соломія ГНАТИШИН

Життя – це шлях самовдосконалення та самовіддачі. Саме таким принципом послуговується наша нинішня гостя рубрики «Вітальня», доцентка кафедри педіатрії факультету післядипломної освіти ТНМУ ім. Івана Горбачевського Надія Яківна Ходорчук. Вона – авторка понад 200 наукових і навчально-методичних публікацій, у тому числі чотирьох навчальних посібників, шести інформаційних листів, схвалених МОЗ України та впроваджених у клінічну практику. Про шляхи у професію, педіатрію, сучасних інтернів та не лише – наша розмова.

«ДУЖЕ ВДЯЧНА БАТЬКАМ, ЯКІ В ТІ НЕЛЕГКІ ЧАСИ ПІДТРИМУВАЛИ НАС У ВСЬОМУ»

– Кажуть, що найкращі наші спогади з дитинства. Поділиться, Надія Яківна, спогадами про рідні ваші душі місця, батьків, родину?

– Народилася я в мальовничому селі Рудники, це Поліський край, недалеко від райцентру Маневичі. Навколо нашого обієкта був саме такий прадавній ліс і незаймана природа, яку оспівала в «Лісовій пісні» Леся Українка. До речі, Колодяжне від нас за сто кілометрів і дітьми ми відвідували цей будинок-музей. У моїй родині всі з діда-прадіда – хлібороби, дбайливі господарі, основою буття яких була фізична праця – в полі, на городі, господарці. Те, що найбільше запам'яталося з дитинства, – це школа-семирічка, медпункт, сільрада як адміністративний

Це вже у студентські роки ми обирали, на який фільм піти до кінотеатру, а в ті часи, що привіз кіномеханік, те й дивилися, вибору не було. Найбільше виринає з пам'яті культовий фільм 20 сторіччя «Королева Шантеклер». Де, скажіть, у сільській глибинці можна було побачити таку розкіш – сукні, модельні зачіски, жіночі прикраси, красиві обличчя іспанських акторів? Лише з екрану. Отож всі ми після перегляду перебували під надзвичайним враженням.

Що найбільше збереглося в пам'яті з того, що має стосунок до моєї нинішньої професії? Великий пошанівок до сільської лікарки, це була фельдшерка або ж медсестра, але нікому й на думку не спадало її назвати інакше, тільки лікарка. А ще дуже поважали вчителів. Запам'яталося саме приміщення сільської лічниці з таким-сяким оснащеннем, відповідно до часу – киснева подушка, шафа з медикаментами, аби можна була надати першу меддопомогу, і певна річ, універсальні ліки тих часів – риб'ячий жир. Ніхто з дітей не хотів цей «елексир» пити, але мама ретельно за цим пильнувала. А ще вона дуже гарно вишивала, ткала з льону рушники, серветки, обруси, бо ж відомо, що Полісся споконвіку «спеціалізувалося» на вирощуванні синьоокі квітки. Мені у спадок дісталося багато цих чудових речей, які я передала вже своїм дітям.

Дуже вдячна своїм батькам, які дуже добре розуміли, що лише навчання може дати їхнім дітям щастливе майбутнє та певний рівень свободи, не обтяжений важкою працею в колгоспі. Вони докладали неймовірних зусиль, аби їхні діти отримали вищу освіту. Особливо тісні стосунки склалися в мене із сестрою, яка волею долі стала також доценткою, але педагогічного вишу в Тернополі. Ми з нею йдемо разом по житті, і я дуже шаную ці сестринські теплі стосунки. Наш брат також отримав вищу освіту, він інженер і працює в Одесі в одному з науково-дослідних інститутів.

Вже коли я подоросліша, то зрозуміла, що непросто було вивчити нас трохи, але тут, очевидно, мудра сільська логіка спрацювала. Хоч як важко не жилося в ті часи, але шлях до знань був відкритий.

– **I ви цією нагодою скористалися. Що вплинуло на ваш вибір професії?**

– Після семи класів сільської школи я продовжила навчання вже в «десятирічці» в районці

Доцентка Надія Ходорчук:

й спочатку мешкала в родичів, а в десятому класі перейшла до гуртожитку. Батьки забезпечували всім, а моїм завданням було добре навчатися, що я й робила з великим бажанням. Мотивувало й те, що в ті часи медалістів приймали до вищів без вступних іспитів. Отож я таки досягла своєї мети й отримала медаль, але вважаю, що ця нагорода була й своєрідним проявом вдячності моїм батькам за ту працю, сили, душевне тепло й любов, яку вони в мене вклади. Певна річ, вони надзвичайно пишалися своєю донькою.

Щодо вибору професії, то вже у старших класах, з огляду на мій характер, я визначила для себе дві спеціальності, якими в майбутньому хотіла б займатися – юриспруденція та медицина. Обидві ці науки вимагали, безсумнівно, великої точності, а ще – служіння людям. Згодом бажання допомагати хворим переважило й я вступила до Львівського медичного інституту. Щоправда, мріяла про лікувальний факультет і вже навіть подала заяву, та запізнилася з документами, які чомусь довго готовували в районно. Коли ж прибула з ними до приймальної комісії, то мені повідомили, що всі квоти вже «вичерпані» й запропонували педіатричний факультет. В чому ж крилася справжня причина, можна тільки здогадуватися, але я одразу погодилася й жодного разу про це не пошкодувала. Таким було, мабуть, величі долі. Я завжди з цього приводу жартую, що не я обрала педіатрію, а вона мене.

«РОКИ НАВЧАННЯ У МЕДИЧНОМУ ІНСТИТУТУ ЗГАДУЮ З ВЕЛИКИМ ЗАДОВОЛЕННЯМ»

– **Що найбільше запам'яталося з часів навчання в Львівському медичному університеті (на той час – інституті)?**

– Найперше вразив сам медичний інститут, історія якого сягає кількох століть. Старовинна будівля цього храму знань пополнила мене своєю монументальністю, всюди відчувався дух науки. По-особливому спроектовані

ною теплотою до нас ставилися, а з іншого – вимагали й не дозволяли жодної поблажливості. Це дуже ефективний вишкіл.

Свої роки навчання у Львівському медичному інституті згадую з величним задоволенням. Викладачі дуже багато вкладали у нас. Власне, вони вміли збудити оцей лікарський, професійний інтерес. Пам'ятаю факультативні заняття, коли вони після занять чергували на певній кафедрі й кожний студент міг звернутися, аби краще засвоїти практичні навички, додатково попрацювати, щось з'ясувати. Не було жодного примусу, всі відвідували факультатив із задоволенням, бо бажання більше знати нас не покидало. Високу мотивацію та працездатність можна було пояснити ще й тим, що в нас в ті роки не було інтернатури, навіть слова такого тоді не знали. В червні завершувалося навчання в інституті, а вже у серпні ново-спеченні лікарі мали взятися до роботи. Тому ніхто й не сподівався щось довчити чи відрядити, всі розуміли, що повинні вийти зі стін альма-матер вже готовими спеціалістами. Тож прагнули щонайбільше засвоїти й навіть на практику завжди «просилися» в багатопрофільні лікарні, на які Львівщина доволі багата – це Стрий, Броди, Дрогобич, Борислав. Хочу зауважити, що практичні лікарі ніколи не відмовляли нам здобувати новий досвід, навпаки, що могли демонстрували, підказували, навчали. Під час виробничої практики

Клінічна ординаторка кафедри педіатрії Надія ХОДОРЧУК (четверта ліворуч) з колегами кафедри та завідувачем, проф. Іваном СМІЯНОМ (третій праворуч), (1970 р.)

кількох закладах, школах. Наголос ставився на вмінні проводити клінічне обстеження, інтерпретації лабораторних досліджень. В основу навчання було закладено передусім навчити студентів мислити, аналізувати, пролонгувати найрізноманітніші ситуації та доходити висновків.

Коли ми складали залік практичних навичок з обстеження хворої чи здоровової дитини, то й не всім з першого разу це вдавалося, такими високими були вимоги. З одного боку, викладачі нам давали знання та з надзвичай-

ки в Дрогобичі та Бориславі я багато чому навчилася, а лікарі щедро ділилися своїм досвідом, та доброзичлива атмосфера, яку нам завжди створювали, сприяла цьому.

А ще мені хочеться кілька слів мовити про Львів, місто, в яке я закохалася з першого погляду, бо його неможливо не полюбити. І винна тут не лише львівська кава, а той магнетизм галицької культури, в якій синергізувалися високе мистецтво та архітектура, побут і звичаї, традиції, все те, що вабить і вже ніколи не відпускає.

Надія ХОДОРЧУК з доньками Наталею та Світланою (1980 р.)

«ДВА КРИЛА МОГО ЩАСТЯ – ПЕДІАТРІЯ Й СІМ'Я»

Я вважаю Львів своїм вчителем, бо власне тут зростала духовно, тут сформувався мій світогляд, нові погляди на життя. Для мене студентський Львів – це всім відомі, як молодь нині каже, локації – Високий замок, оперний театр, музей просто неба – Личаківське кладовище, собор Святого Юра. А ще – неперевершенні особистості. Іван Франко та Соломія Крушельницька, молодий Богдан Ступка, співак і режисер Анатолій Горчинський з його «Трояндами на пероні», що заполонили в ті часи весь львівський радіопростір. Неймовірні відчуття охопили, коли я вперше спустилася у підземелля знаменої Львівської опери. Оперний театр стоїть на місці, де раніше проходило русло річки Полтва, які побачила мости, які височили над річкою в підземеллі, і усю цю рукотворну красу та уявila людям, які створили таке диво, то це було для мене неабияким відкриттям і навіть потрясінням. І справді, людський розум і політ творчої думки – безмежні й всеосяжні.

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ

– Де після закінчення медичного інституту розпочали свою професійну діяльність?

– Отримала скерування у місті Нововолинськ на своїй рідній Волині. Образа це місце праці не лише тому, що там була багато-профільна лікарня на 500 ліжкомісць, а й через те, що в одній зі шкіл працювала моя сестра, з якою в мене були надзвичайно теплі родинні стосунки. Нововолинськ у ті часи був особливим містом, навколо якого розташувалися дев'ять вугільних шахт.

Надія ХОДОРЧУК з групою бакалаврів (2005 р.)

Коли я прибула на місце праці, то з'ясувалося, що лікарі-педіатри працюють ротаційним методом. Для сучасних медиків то дивина, а для нас була цілковита реальність, коли, відпрацювавши рік у стаціонарі, тебе могли перевести ще на рік до дитячої консультації, а звідти лікарем у школу чи дошкільний заклад або ж у відділення для новонароджених

Заступниця декана Надія ХОДОРЧУК з викладачами рівненських кафедр і деканом Євгеном СТАРОДУБОМ (1999 р.)

пологового будинку. Суть ротації була в тому, щоб лікар випробував свою професійність на всіх ланках педіатричної служби, які, певна річ, мають свою особливості. Я позитивно ставлюся до такої практики, бо так ми здобували цінний досвід, удосконалювали навички, до того ж багато читали, вчилися й, зрештою, зростали як фахівці.

Ще одна цікава деталь тих часів: лікування було безкоштовним і у стаціонарах, і на обслуговуванні викликів. Кожен лікар мав «Сумку педіатра» і коли їхав на виклик, а транспорт нам надавали завжди, то мав увесь набір лікарських препаратів, і батькам не потрібно було мчати до аптеки, коли дитина слабувала. Так минали мої перші роки практичної діяльності, яка була надзвичайно насищеною. Крім лікувальної роботи, великої уваги надавали й медицині профілактичній. Педіатр займався ще й санітарно-просвітницькою ро-

жання все це можна зорганізувати, тим більше, що маємо такий потужний інтернет-ресурс, який можна повноцінно використати. Доволі широко розгорталася вакцинальна кампанія, на дільниці в педіатра вимагали показника щеплень щонайменше 80-90 відсотків. Звісно, це потребувало чималих зусиль лікаря, але нікому й на думку не спадало якось ухилятися чи шукати виправдання, цікаво, що всі виконували цей «норматив». А природне вигодовування малюків! Ще одна ланка роботи педіатра, за яку керівництво питало, чимало сил доводилося докласти, аби мами не відмовлялися від грудного вигодовування й у документації наші дії теж мали бути відображені. Тож працювали ми в поті чола.

Щодо моїх перших університетів у ролі викладача, то їх я здобула також у Нововолинську, де в ті часи було медичне училище й нас час від часу скеровували туди, аби навчати медичних сестер. Шість плідних років я пропрацювала на педіатричних теренах Нововолинська.

– Коли проліг ваш професійний шлях до Тернополя?

– 1969 року я вступила до клінічної ординатури на кафедру педіатрії Тернопільського медичного інституту. Завідувачкою кафедри в ті часи була доцентка Дарія Іванівна Огороднік. 1970 року в моєму житті трапилася знакова подія – доля подарувала мені зустріч з професором Іваном Семеновичем Сміяном. Ця людина не лише стала моїм науковим керівником, Вчителем і наставником у науці, але й провідником у житті. Він розглядав у мені науковий, творчий потенціал і згодом сприяв моєму формуванню як науковця, викладачки, лікарки-педіатріні. Іван Семенович відчинив двері в педіатричну науку й моїй дононці, яка також є його ученицею. Явище в науковому світі не таке й традиційне, але цілком реальне в житті моєї родини.

Тема моєї дисертаційної роботи, яку запропонував Іван Семен-

ович, була присвячена впливу ожиріння на розвиток цукрового діабету в дітей. Проблему на той час науковці мало вивчили, тож літератури, зокрема в Тернополі, було обмаль. Аби опрацювати цю тему, доводилося відвідти бібліотеки Львова, Києва, Харкова, Москви. Особливо запам'яталася дисертація на залах центральної медичної книгозбірні Москви, куди вишколовувалися черги науковців з усього Союзу, тому дозволялося працювати з літературою лише три години на день. Коли ми їхали туди, то в інституті оформляли відрядження, а в Москві надавали місце в гуртожитку. Звісно, жодних технічних засобів у ті часи не було, тож конспектували, занотовували потрібне в зошиті, використовуючи джерела, необхідні для дисертації. Поверталася до Тернополя й починала працювати над своїми дослідженнями. Гарним прикладом і натхненником був мій керівник Іван Семенович, бо він сам багато працював і нас змушував не гаяти ні хвилини. На кафедрі навіть жартували, що він є носієм «хронічного вірусу» з

Надія ХОДОРЧУК (третя ліворуч) після конференції «Фізіологія та патологія всмоктування» з академіком Олександром УГОЛЕВИМ (четвертий ліворуч) і ректором ТДМІ та завідувачем кафедри педіатрії Іваном СМІЯНОМ (третій праворуч) і співробітниками кафедри (1986 р.)

були сформовані раціоналізаторські пропозиції, інформаційні листи щодо впровадження в практику методів, які допомагають запобігти розвиткові цукрового діабету в дітей з надмірною вагою. Після захисту кандидатської дисертації я отримала посаду асистента кафедри педіатрії нашого університету й продовжила роботу в науковому вимірі.

Одна з основних тем наукової роботи кафедри того періоду – вивчення особливостей гідролізу та всмоктування вуглеводів у дітей, а також синдрому ендогенної інтоксикації. Тоді ці проблеми були мало вивчені й під керівництвом Івана Семеновича Сміяна, який вже обіймав посаду ректора, була зорганізована перша всесоюзна конференція «Фізіологія та патологія всмоктування», куди, пригадую, запросили провідного фахівця з цієї проблеми, академіка О.М. Уголева.

Узагалі ж під патронатом Івана Семеновича в ті часи було зорганізовано дуже багато науково-практичних конференцій з провідними фахівцями колишнього Союзу. В Тернополі побували тодішні директорка Інституту педіатрії, акушерства та гінекології, академік О. Лук'янова, відомі фахівці з організації грудного вигодовування дітей, професорки К. Ладодо, В. Отт, а також професори Б. Резнік, Гудзенко, Сідельников.

У нашому місті відбувався з'їзд педіатрів УРСР. Це чинило неабиякий позитивний вплив на прак-

тичну педіатрію, а також наші викладачі мали можливість познайомитися з корифеями радицької педіатричної школи, запозичити новий досвід, напрочудовання колег з різних куточків Союзу. До слова, примітна особливість того часу – не поділяти педіатрію на наукову та практичну, бо й справді медицина дитинства – це одне ціле, коли напрацювання науковців активно впроваджуються в практику охорони здоров'я дітей. Це був лейтмотив нашої діяльності. Єдність педіатрії практичної та наукової царини відчуvalася в усьому, в нас були тісні зв'язки з педіатрами міста у стаціонарах, поліклінічних відділеннях, часто в нас на лекціях бували практичні лікарі, на клінічні професорські обходи приходили педіатри й їхня думка також враховувалася під час спільних консиліумів.

(Продовження на стор. 8)

ДОЦЕНТКА НАДІЯ ХОДОРЧУК: «ДВА КРИЛА МОГО ЩАСТЯ – ПЕДІАТРІЯ Й СІМ'Я»

(Закінчення. Поч. на стор. 6-7)

Це була надзвичайно ефективна та дієва практика, чого не скажеш про нинішню ситуацію, коли 2020 року клінічні кафедри фактично опинилися за лаштунками лікувального процесу. У світі найновіші досягнення науки намагаються щонайшвидше втілити в практичну медицину. В нас же склалася абсурдна ситуація, коли науковців відсторонили від практичної охорони здоров'я. Кому спало на думку таке невігластво й чому донині не вирішено це питання на державному рівні? Входить, те, чого ми досягали роками та десятиліттями наполегливої праці, можна за кілька днів поламати. Як викладати на клінічних кафедрах, коли немає можливості практичної роботи, хіба може науковець бути о стороно пасажира? На мій погляд, той розкол, який привнесли у нашу охорону здоров'я, до добра не приведе, бо це абсурдне рішення. Знаєте, я не можу навіть уявити стаціонари без клінічних обходів за участі своїх колег, поліклініки без консультацій наших провідних

підготовки інтернів і навчання лікарів-курсантів. Мене запросили на посаду доцентки цієї кафедри. Так розпочалася нова сторінка моєї викладацької біографії. Все довелося розпочинати чи не заново, дещо передбувати навчальний процес, запровадити нові методики викладання. На всіх етапах нашого розвитку довелося пережити й певні зміни, модернізацію. Понад двадцять років я обіймала посаду завучки кафедри педіатрії нашого факультету, тож усі реорганізаційні моменти, що стосуються навчально-методичного процесу, мені дуже добре відомі. Це і перші комп'ютерні програми для контролю знань лікарів, які ми самі складали, бо профільне Міністерство, ой, як не швидко запропонувало нам відповідні настанови та уніфіковану методику. Пригадую, як створювався перший комп'ютерний тест-контроль знань, писалися перші ситуаційні задачі, зорганізовували виїзni цикли з підвищення кваліфікації лікарів-педіатрів. Зокрема, виїзди до Рівного, на Закарпаття, до Миколаєва. Це насичувало певним досвідом. До нас у перші роки після відкриття факультету післядипломної освіти приїздили лікарі-педіатри з Молдови, Білорусі, з російського Новгорода, були навіть лікарі-курсанти з Північної Осетії. Тобто діапазон слухачів був надзвичайно розмаїтій. І це був великий плюс не лише для слухацької аудиторії, але й для викладацького складу, бо, як мовить латинське прислів'я, «*Docendo discimus*», тобто, навчаючись й ми вчилися. Уніфікованих настанов тоді не було, та й навіть ті, що нині випускає Міністерство охорони здоров'я, з'явилися не так давно, тож обмін досвідом нам дуже згодився, ми могли багато почерпнути для себе.

З 1991 року географія слухачів нашого факультету звузилася до України, а останнє десятиліття до Тернопільської області. Пройдено чималий шлях, сповнений копіткої праці всього колективу – запроваджено напрямок комерційної підготовки лікарів-курсантів, впроваджено спеціалізацію лікарів загальної практики-сімейної медицини.

– Нинішнє покоління інтернів надихає до праці?

– Інтерні – це особлива категорія, ще не зовсім лікарі, але й уже не студенти. Мені подо-

Надія ХОДОРЧУК з колегами кафедри (2020 р.)

бається будити в них думку, змушувати мислити, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, докопуватися до істини, щоб вони поглянули на проблему крізь призму широкого бачення, з різних позицій. Не хочу здатися занадто консервативною, але, на мій погляд, нинішнє покоління студентів надмірно вже захоплюється сучасними гаджетами. А мені здається, що все повинно мати свою дозу. Наші інтерні вже не уявляють свого життя без стільникового телефона. Так, це надзвичайно ефективний технічний ресурс, але чому книжка, журнали професійного напрямку відійшли на задній план, і так незаслужено забути. Коли я прошу розрахувати дозу препарату, то всі чомусь кидаютися до калькулятора в телефоні, а власні мізки ніхто й не хоче напруживати. А якщо телефон розрядиться, а пацієнт у критичному стані, куди, скажете, бігти? От і виходить, що інтелект сучасної молодої людини залежить від батарейки, як влучно колись зауважив Михайло Жванецький.

У своїй навчальній кімнаті я повісила невеличкий плакат, який, на мій погляд, мав би якось повпливати на інтерна та змусити його замислитися. Мені здається, що це алгоритм життя майбутнього лікаря. Ось що там написано: «Шлях до професії: знаю-розумію-бачив-робив-умію». Цей шлях проходить спеціаліст упродовж всього свого професійного життя, але основи закладаються на додипломному та післядипломному навчанні. Іншого шляху просто немає. Мало знати, треба ще розуміти, що відбувається в організмі дитини за певної патології, як запускається механізм розвитку недуги, на якому етапі відбувається збій фізіологічних процесів. А вже потім прийде відповідь, як і на що потрібно впливати. Зрозуміло, що нині в нас є КТ,

відкрили кафедру «Діагностика та медична інформатика», а в обласній лікарні – кафедру «Медицина невідкладних станів». Мені було доручено налагодити там організаційно-методичний процес навчання курсантів. Це було непросто, бо люди, які готувалися там навчати, викладацького досвіду не мали, це були звичайні лікарі. Але вони мали великий досвід практичної роботи, і нам вдалося запустити навчальний процес, і хтось сфотографував нашу команду. До слова, був й такий період у моєму житті, коли я займалася винятково лікувальною роботою як лікарка-педіатрія в нашому університетському лікувально-діагностичному центрі, а згодом у поліклініці першого в Тернополі приватного медичного центру «Медікус», працювала майже 10 років, керівництво центру створило мені там усі можливості займатися й науковою.

2016 року я знову почала виконувати обов'язків доцентки кафедри педіатрії ФПО. Змінювалися завідувачі кафедри, склад викладачів, але я старалася не змінювати свого ставлення до роботи, не зраджувати тому, що було закладено в 1970-і роки.

«РОДИНА є МОЇМ ДЖЕРЕЛОМ СВІТЛА, НАХНЕННЯ»

– Ваші діти продовжили ваш професійний шлях?

– Так. Старша донька Наталія також обрала педіатрію й нині є доценткою нашого університету. А молода після закінчення українського вишу навчалася три роки в Пітсбурзькому університеті, а наразі працює в Міжнародній фінансовій компанії в Києві фінансовим аналітиком.

– **Що надихає вас у житті?**

– Надихає праця, бо лише в праці людина живе, а не існує. Безумовно, й родина є моїм джерелом світла, натхнення. Бо коли у сім'ї злагода, всі здорові та дружні, то й мені на серці радісно.

– **Ваш життєвий принцип?**

– Це гасло педіатра: доброта, щирість, відповідальність, допомога. Без цього в педіатрії не можна, бо діти – це наш клопіт, наша радість і до певної міри наші ліки. А ще – ключі від раю, як сказав хтось з великих.

Лариса ЛУКАЩУК

Надія ХОДОРЧУК на відпочинку в Яремче з чоловіком Юрієм (2006 р.)

фахівців, консиліумів лікарів без врахування думки авторитетних вчених. Вийшла у нас якася регресивна реформа медицини, а ми ж прагнули іншого.

«ПРОЙДЕНО ЧИМАЛИЙ ШЛЯХ, СПОВНЕНИЙ КОПІТКОЇ ПРАЦІ ВСЬОГО КОЛЕКТИВУ»

– Як надалі складалася ваша наукова кар'єра?

– Позаторік ми відзначали сорокаріччя з дня заснування ННІ післядипломної освіти, а мені пригадалося, як 1979 року в нашому університеті відкрили факультет післядипломної освіти та відповідно ще одну кафедру –

Надія ХОДОРЧУК на відпочинку в Моршині (2009 р.)

лу, ми узагальнили й надрукували в статтях (2005-2006 р.).

– **На одній зі світлин побачила вас з рівненськими лікарями...**

– Так, був такий період у моєму житті, коли я працювала заспільнницею декана факультету післядипломної освіти. І тоді від нашого факультету в Рівному на базі діагностичного центру

ГРАЄ КОБЗАР, ВИСПІВУЄ, ВИМОВЛЯ СЛОВАМИ...

2014 року в журналі «Психологія і суспільство» були опубліковані роздуми, щодо святкування роковин від дня народження Тараса Григоровича Шевченка. Парадокальність ситуації в тому, що за сім років головні висновки не втратили актуальності.

Завершується ера вічно розчарованих, які скіглють, нічого не роблять і нікак не можуть «зачаруватися» Україною. В психології ХХІ століття дедалі більшої ваги набирає проблема «психології сили». Мається на увазі готовність людини здійснювати своє призначення, діяти всупереч обставинам. Прикладом саме такої особистості є Тарас Григорович Шевченко. І не випадково, саме його поезія найчастіше звучить на Майданах України. Відгомоніли та відгомоняють святкові, урочисті заходи, захотілося ще раз повернутися до життєвого шляху й творчості генія національного духу. Перечитую копію запису «у метричній книзі села Моринець Звенигородського повіту Київської губернії». Текст доволі цікавий: «25, месець февраль. У жителя села Моринець Григорія Шевченка и женою его Екатерины (в оригіналі написано «Агафії», потім закреслено і виправлено «Екатерини») родился сын Тарас. Молитвовал и крестил иерей Алексий Базаринский». Замість милого слова «хресний батько» в окремій графі «Кто восприемники» написано «Григорій Іванович Дяденко, житель моринсь-

тня цього ж року вдова Ксеня Терещенко «от роду лет 35-ть», зайде до хати як господина. Рідну мову не замінить чужа, так і маму не замінить мачуха. Додаймо напівголодне наймитування, кріпацтво, нерозуміння... Ось і розчаруватися б, і проглясти долю. А він малює і пише вірші, терпить і вірить. І ось перший пробліск – зустріч з майстром В. Ширяєвим. До речі, варто звернути увагу, що група професіоналів (за участю й Т. Шевченка) під керівництвом В. Ширяєва бере участь у художньому оформленні Великого Петербурзького театру. 1836 року за ці роботи В. Ширяєв отримає 20615 рублів. Сума на ті часи значна.

22 квітня 1838 року приходить бажана воля: 24 роки. Академія мистецтв. Талановитий молодий художник, поет, **Тарас Шевченко** близькуча перспективи. Живи, радій та багатій! Комітет Товариства заохочування художників надає молодому талантові щомісячну допомогу – 30 рублів, 1839 – 120 рублів, срібна медаль за малюнок з натури, срібна медаль за картину «Ніщий мальчик, даючи хлеб собаке», ілюстрація книг, підтримка друзів... Радій та багатій! Не можна – не дозволяють гени, кров українська, пам'ять родо-

«Реве та стогне Дніпр широкий, сердитий вітер завива». Проспали цензори, ой, проспали. Не відчули голосу народу, який рукою молодого генія попереджав про гнів і кару. На-

чебто й немає нічого особливого в тексті:

Ще третій півні не співали,
Ніхто нігде не гомонів,
Сичі в гаю перекликались,
Ta ясен раз у раз скрипів.

Шо тут особливого? А текст цей буде піднімати на ноги українців світу, зачіпаючи такі струни національної самосвідомості, які можна порвати, лише знищивши останнього українця. Крім

Дніпра, у вірші бачимо образ убитого козака. Можна було б порівняти «Причинну» з Україною, не важко знайти і «Ворожку», яка затъмарила розум, але над цим подумайте самі. До речі, образ убитого козака, який залишив сиротою дівчину (а, може, Україну?) буде домінувати й у наступних віршах. Звернемо увагу ще на одну цікаву деталь. У поемі «Катерина» (22 квітня 1838 р.), яка присвячена В. Жуковському в день звільнення з кріпацтва, з'явиться начебто побутовий мотив (можливо, і Катерина не просто жінка, а образ України):

Кохайтесь, чорнобриві,
Ta не з москалями,
Bo москалі – чужі люди,
Роблять лихо з вами

А вже у вірші «Тарасова ніч» прозвучить ще один, хоча також пессимістичний, мотив, бо кобзар плаче:

Грає кобзар, виспівує,
Вимовля словами.
Як москалі, орда, ляхи
Бились з козаками.

Окремою вершиною в творчості Тараса Шевченка височить поема «Гайдамаки» (1839-1841). Як міг цензор пропустити, а га-

зета «Северная пчела» надрукувати рекламу, що в книжковому магазині продають поему Шевченка на «малороссийском языке», цена 75 копеек серебром, с пересилкою во все города России», уявити неможливо. Мабуть, допоміг Всешиний. Крім традиційного смутку, в поемі зуваить принципово новий мотив. Поет вперше починає сміятися над поневолювачами. А ви пам'ятаєте, що «Сміх бойтесь той, хто вже нічого не боїться». Рядки, яким 180 років, наче виписані на день нинішній:

Коли хочеш грошей,
Ta ще й слави, того дива,
Співай про Матрьошу,
Про Параву, радость нашу,
Султан, паркет, шпори, –
От где слава!!! а то співа:
«Грає синє море»...

Для багатьох партій, які свинячати на теренах України, ці слова наче епіграф для холуйської роботи. Вершиною іронії поета є поема «Сон», в якій тридцятирічний геній сказав правду й про «просвіщенних» землячків, які просвистали національні інтереси, заговоривши «По здешнему», і цар-медведика, і царицю-небогу «Мов опеньок засушений», і про «наближеніє» осіб, про яких варто сказати окремо:

Мов кабани
годовані –
Пикаті, пузаті!..
Аж потіють, та
тovplяться,
Щоб то ближче
стати

Коло самих:
може, вдарять
Або дуло дати
Благовонять;
хоч маленьку,
Хоч півдulі...

Не змінюються традиції, ой, не змінюються. Пере-ломний момент в оцінці історичного минулого України, до того ж оцінки жорсткої, найважливіших подій відбудеться 9 жовтня 1843 року. Ні до цієї дати, та й після неї ніхто так не писав:

Ой Богдане, Богданочку,
Якби була знала,
У колисці б задушила,
Під серцем приспала.

Степи мої запродані
Жидові, німоті,
Сини мої на чужині,
На чужій роботі.

Дніпро, брат мій, висихає,
Мене покидає,
I могили мої милі
Москаль розриває...

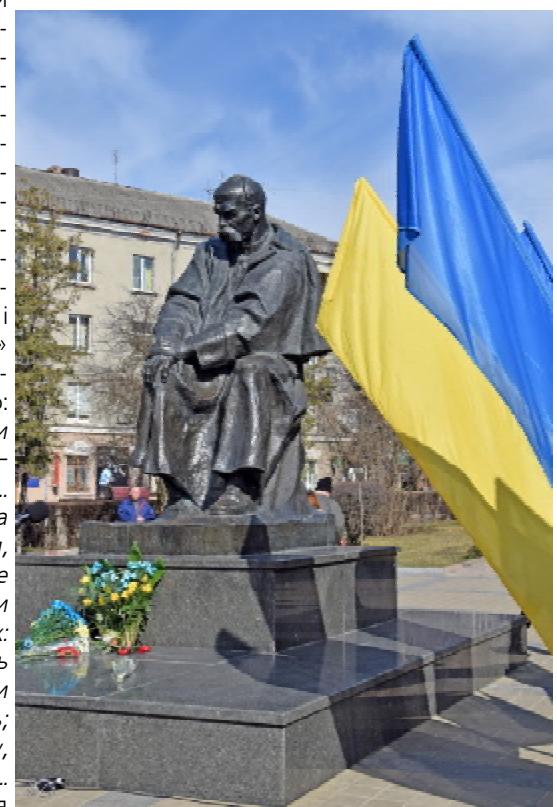
Геній бачить минуле й передбачає майбутнє, Україна-маті далі мовить устами поета:
А тим часом перевертні

Нехай підростають
Та помогуть москалеві
Господарювати,
Ta з матері полатану
Сорочку знимати

І підросяла підлота, і сорочку знимала, та й, ureшті-решт, і надалі це чинить, перефарбовуючись ринковою термінологією. Вочевидь не лише в економіці є проблеми. Духовні перевертні наближаються до найсвятішого – до інформаційного коду українства, до духовності, до гернофонду національної культури. Небезпека ж виявиться в тому, що найменша деформація цих основ даст мутантів гірших за метастази. Будуть говорити мовою нашою, зможуть зайти формально до храму, мертвомеханічно мовитимуть про ідеали, наприклад, Майдану, але зрадять і пройдуть при першій зручній нагоді:

Присплять, лукаві, i в огні.
Її, окрадену, збудять.

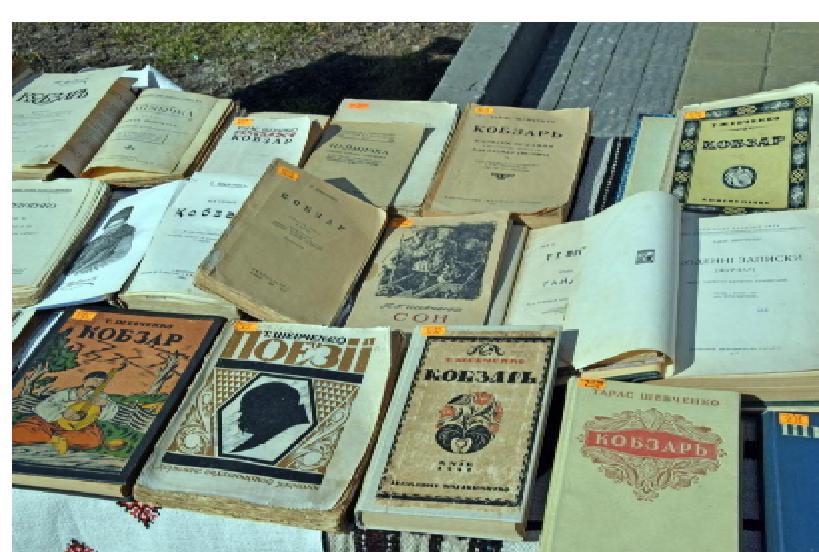
Вершиною творчості Тараса Шевченка стане заклик до боротьби за Україну. Складність полягає в тому, що нині кожний українець, помолившись нескверними устами, спокійно, твердо, планомірно, без розчарувань (це елемент психологічної війни) має утверджувати національні інтереси. Дрібниць у цій святій справі немає. 14 бе-

Пам'ятник Тарасові Шевченку в Тернополі

резня 1861 року колезький радник Михайло Лазаревський згідно з описом за дорученням спадкоємця «принял в свое распоряжение» особисті речі геніального українця: годинник, три нитки коралів, дві обручки, хрестик, картина, срібну чайну ложку, лампу, диван, шапку, кобеняк, два капелюхи, туфлі... Зверніть увагу на пріписку «Все вещи подержанные». Оцінили майно в 159 рублів. Не побачили, не збагнули вартості безцінних духовних скарбів, які дарують Україні безсмертя. А ми з вами розуміємо?

Анатолій ВИХРУЩ,
завідувач кафедри
української мови ТНМУ,
професор

Раритетні видання Шевченкового «Кобзаря»

кий» (Т.Г. Шевченко: документи та матеріали до біографії. – К., 1975 р.). Ось така доля. З першого дня пишуть і хрестять чужою мовою. А вже 1823 року в метричній книзі села Кирилівка з'явиться ще один запис: «20, месець серпня села Кириловки жителі Григорія Грушевського (вуличне, прізвище Шевченка) жена Катерина умре». Помре мама в 32 роки «с натуральною болезні». Щоправда, вже 7 жов-

ва на перешкоді, до самозніщення й самозречення, совість, талант від Бога, те, що нині мудрі психологи називають архетипом. 1840 року Україна та українці отримують божествений подарунок – «Кобзар». Розгортаємо вічну книгу. Перший вірш «Причинна», тобто жінка, яка збожеволіла від чар, датований 1837 роком. Нейтральний, побутовий сюжет. Але вчитайтесь в перші рядки молодого поета:

Окремою вершиною в творчості Тараса Шевченка височить поема «Гайдамаки» (1839-1841). Як міг цензор пропустити, а га-

ДУМКИ Й ПОРАДИ АКАДЕМІКА ДМИТРА ЗЕРБІНО

Академік Дмитро Деонісович Зербіно народився 10 березня 1926 р. у м. Луганськ. Його наукові праці присвячені патології лімфатичної системи, мікроциркуляції та екологічній патології. Інтереси Д.Д. Зербіно не обмежуються науковою. Широка його ерудиція живиться і літературою, і живописом: малює пейзажі, просякнуті світлом і теплом.

Тернополяни щиро вітають академіка Дмитра Деонісевича Зербіно з 95-им днем народження й бажають йому міцного здоров'я, творчих успіхів у розвитку екологічної патології, вдалих живописних та літературних західок упродовж подальших років активного життя.

Читачам газети «Медична академія» пропонуємо висловлювання академіка Дмитра Зербіно на тему «Наукова школа: лідер та учні».

Наукова школа – це професійна співдружність людей, що сформувалася під егідою особистості – ученого лідера. Вона займається активною дослідницькою роботою в науковому напрямку й об'єднана ідеями, методиками, науковими традиціями, що розширяються співробітництвом, пошуками нових фактів.

Поняття наукової школи характеризується чотирма основними ознаками: розробка нового оригінального напрямку в науці; спільність основного кола завдань, які розв'язуються в школі; спільність засад і методичних прийомів розв'язування поставлених завдань; навчання

молодих учених наукової творчості в широкому розумінні цього слова.

Чи можна називати науковою школою якого-небудь ученого таке явище, коли під його керівництвом (справжнім чи фiktivnіm) вийшло багато дисертацій, але за різними напрямками? Найчастіше це епізодичні праці, не надто глибокі за змістом і такі, що не мають продовження. На рівні захисту дисертацій зазвичай і завершуються подібні дослідження, адже передусім ставили формальну мету – здобути науковий ступінь.

У науці, як і в інших інституціях людини, завжди були авантюристи, нечесні люди, пристосуванці. Такий «діяч» науки створює собі науковий авторитет, підписується під десятками статей як співавтор, хоч може й не розуміти, про що в них йдеться. Минає кілька років і такий «учений» у своєму «активі» міг мати десятки дисертацій. Тому саме в науковій школі виявляється система цінностей, моралі. Правильно мовив Анатоль Франс: «Людство треба змушувати до доброчесності».

У науці є дослідники, занурені у власні інтереси, є й такі, які прагнуть віддати свої ідеї та в такий спосіб поглибити й розширити пошук. Вони вміють керувати, допомагати та «просувати» своїх підопічних.

Якщо звернутися до праць класика психологічної науки ХХ століття Карла Густава Юнга про психологічні типи, то їх є два – інтратвертний та екстравертний. Тому основна парадигма наукової школи, як спонтанного явища в творчості, ґрунтуються на поділі за психологічними характеристиками двох типів особистостей: інтратвертних та екстра-

вертних. Для перших притаманне перебування у власному світі переживань, внутрішньому світі думок, самозаглиблення, а в науці – прагнення до індивідуальної творчості, відсутність бажання мати учнів, передавати ім свої ідеї. Базис наукової школи – особистість екстравертівна з

інтратверта притягальна тим, що він може сковатися у власній мушлі та жити спокійно, абстрагуючись від навколошнього бурхливого моря життя.

Лідером у науці може бути тільки творча особистість. Це людина зі своїм особистим напрямом думок, бажанням про-

никнути у сутність предмета й піти далі, яка володіє ідеями й легко віддає їх, вміє підказати, якими шляхами рухатися, стає вчителем.

Лідерові, щоб йти власною нестандартною дорогою, треба мати такі риси характеру: наполегливість, самостійність, почуття відповідальності. Він повинен поєднувати й такі несумісні риси, як твердість і гнучкість, мрійливість і реалізм, дружелюбність і вміння «тримати дистанцію», серйозність і почуття гумору.

Перед кожним лідером школи постійно стоїть, як формально дотепер прийнято називати, кадрове питання. Однаке як уникнути помилок, шукаючи молодих працівників, здатних вирішувати завдання наукової школи? Працювати не «від» і «до», а захоплено, щиро, знайшовши своє покликання в науці?

Отже, екстраверти (спрямовані назовні) прагнуть, за К. Юнгом, до розширення ділових, наукових контентів, використання всіх наявних можливостей. У них багато ідей, планів, вони зазвичай чітко знають, що робити. Саме серед них формуються лідери наукових шкіл. Інтратверти (спрямовані всередину) обмежують контакти, замкнені в собі, відгороджуються від оточення, бережуть сили. Наука для

7 березня святкувала свій престарий ювілей доцентка кафедри педіатрії ФПО Надія Яківна ХОДОРЧУК.

Вельмишановна Надія Яківна! Сердечно вітаємо Вас з ювілеєм!

Ваш професійний шлях означений служінням педіатрії, збереженню здоров'я маленьких пацієнтів. Упродовж багатьох років Ви неутомно працюєте на факультеті післядипломної освіти нашого університету, активно займаєтесь підготовкою та професійним вдосконаленням лікарів-інтернів і лікарів-курсантів. Ви сповнені невичерпної енергії, бажанням ділитися досвідом і знаннями. Ваші працелюбність,

інтелігентність, вимогливість і принциповість заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування молодому поколінню.

Бажаємо Вам, вельмишановна Надія Яківна, міцного здоров'я, успіхів у повсякденній діяльності,

сімейного затишку, підтримки від рідних, поваги від колег, благополуччя, щасливого довголіття.

Нехай здоров'я, радість і достаток Стеляться, немов вишневий цвіт, Хай малює доля з буднів свято І дарує Вам багато літ!

Колектив кафедри педіатрії факультету післядипломної освіти ТНМУ імені І.Я. Горбачевського.

10 березня відзначила ювілей ветеран ТНМУ, професорка Лідія Михайлівна СЛОБОДЯН.

Вельмишановна Лідіє Михайлівна, вітаємо зі славним ювілеєм!

Упродовж 1985-1997 років Ви очолювали кафедру педіатрії ФПО, надалі працювали професоркою нашої кафедри. Під Вашим керівництвом підготовлені п'ять кандидатів медичних наук, чимало досвідчених лікарів. Ви авторка 260 наукових праць, у тому числі двох монографій та стількох же довідників.

Власні наукові напрацювання Ви впроваджували в практичну діяльність міської дитячої лікарні. Дотепер практичні лікарі пам'ятають Ваш ліричний тон при читанні лекцій. Ви справжня берегиня родинного залишку, насолоджуєтесь

успіхами сина й внуків, мрієте про їхнє щасливе майбуття.

Шануємо Вас, як висококваліфіковану фахівчиню, досвідчену педагогиню, вихователь

молодого покоління. Багаторічна праця, високий професіоналізм принесли визнання й повагу, Ви – гідний приклад для наслідування молоді.

Бажаємо Вам, вельмишановна Лідіє Михайлівна, міцного здоров'я, творчого натхнення, злагоди в родині, радості, щасливого довголіття.

Нехай добром наповнюється хата, Достатком, щирістю і сонячним теплом, Хай буде вірних друзів в ній багато, Прихильна доля огорта крилом!

Колектив кафедри педіатрії факультету післядипломної освіти ТНМУ імені І.Я. Горбачевського.

СВІДОЦЬКИЙ ІМУНІТЕТ ЛІКАРЯ ЯК ПРИНЦИП ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Рубрику веде
Наталя КАЛИНЮК,

доцентка кафедри педагогіки вищої школи та супільних дисциплін Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського, кандидата юридичних наук, адвокатка, членкиня Комітету медичного і фармацевтичного права та біоетики Національної асоціації адвокатури України

У випадку порушення кримінального провадження за статєю 140 Кримінального кодексу України «Невиконання або неналежне виконання медичним працівником своїх професійних обов'язків» слідчи здебільшого практикують до оголошення підозри медичному працівнику допитати його як свідка. Останній, за викликом слідчого, одразу ж повідомляє всі відомості, які стали йому відомі під час виконання ним своїх професійних обов'язків, зокрема, про хворобу пацієнта (потерпілого у справі), медичне обстеження, огляд та їх результати, час перебування на лікуванні, інтимний і сімейний аспекти життя людини – тобто відомості, що становлять лікарську таємницю.

Таким чином, з'являючись на допит як свідок і розголосувавши відомості, що містять лікарську таємницю, лікар, не замислюючись, порушує чинне законодавство, а саме Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та «Про захист персональних даних» і може бути притягнутий до юридичної відповідальності (наприклад, ст. 145 Кримінального кодексу України передбачає кримінальну відповідальність за незаконне розголосування лікарської таємниці особою, якій вона стала відома у зв'язку з виконанням професійних чи службових обов'язків).

У цьому контексті постає запитання: як подати лікарю про власний юридичний захист?

Саме свідоцький імунітет лікаря як принцип дотримання прав людини буде дієвим механізмом захисту медичного працівника як відповідно – інтересів пацієнта в цій ситуації.

У чинному законодавстві Ук-

раїни право пацієнта на таємницю про стан свого здоров'я чітко корелюється з обов'язком лікаря зберігати лікарську таємницю. Так, відповідно до ст. 39-1 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», пацієнт має право на таємницю про стан свого здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, отримані при його медичному обстеженні. Забороняється вимагати та надавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування пацієнта. Водночас у ст. 40 цього ж Закону України закріплено поняття лікарської таємниці: медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних чи службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя громадянина, не мають права розголосувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків. При використанні інформації, що становить лікарську таємницю, в навчальному процесі, науково-дослідній роботі, в тому числі у випадках її публікації у спеціальній літературі, повинна бути забезпечена анонімність пацієнта.

Дотримання зазначеного права пацієнта й, відповідно, виконання свого прямого обов'язку є можливим завдяки свідоцькому імунітету. Останній, зокрема, забезпечує дотримання прав людини у сфері судочинства. Відповідно до положень ст. 32 Конституції України, ніхто не може зазнавати втручання в його особисте та сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Не допускається збрідання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Серед науковців немає єдиного підходу до розуміння поняття свідоцький імунітет. Так, одна група вчених трактує свідоцький імунітет як право свідка у виняткових випадках на звільнення від обов'язку давати показання. Інша група вче-

них дотримується позиції, де свідоцький імунітет розуміють як сукупність нормативно-закріплених правил, що звільняють деякі категорії свідків від передбаченого законом обов'язку давати показання в кримінальній справі, а також правил, що звільняють будь-якого допитуваного від обов'язку свідчити проти себе.

Свідоцький імунітет або ж імунітет свідка слід розуміти, як надане свідкові право відмовитися від дачі показань через родинні відносини або службові обов'язки чи нездатності особи через його фізичні або психічні недоліки правильно сприймати факти або давати про них показання.

Кримінально-процесуальний кодекс України чітко визначає порядок провадження в кримінальних справах, який є єдиним та обов'язковим для всіх посадових осіб органів досудового слідства, дізнання та суду. Водночас кримінально-процесуальне законодавство передбачає винятки із загального правила з метою забезпечення для певних категорій осіб належних умов їх професійної діяльності, зокрема медичних працівників. Зазначені винятки в теорії кримінального процесу іменуються «імунітетом свідка», що унеможливлює допит певної особи як свідка. Імунітет свідка може мати як абсолютний, так і відносний характер.

Відповідно до ч. 2 ст. 65 Кримінально-процесуального кодексу України не можуть бути допитані як свідки такі особи:

- захисник, представник потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, законний представник потерпілого, цивільного позивача в кримінальному провадженні – про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з виконанням функцій представника або захисника;

- адвокати – про відомості, що становлять адвокатську таємницю;

- нотаріуси – про відомості, що становлять нотаріальну таємницю;

- медичні працівники й інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних чи службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимний і сімейний аспекти життя людини – про відомості, що становлять лікарську таємницю;

- священнослужителі – про відомості, отримані ними на сповіді вірян;

- журналісти;
- професійні судді, народні засідателі та присяжні – про обставини обговорення в нарадчій кімнаті питань, що виникли під час ухвалення судового рішення, за винятком випадків кримінального про-

вадження щодо прийняття суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, ухвали;

- особи, які брали участь в укладанні та підписанні угоди про примирення в кримінальному провадженні – про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з участю в укладанні й виконанні угоди про примирення;

- особи, до яких застосовані заходи безпеки, – про дійсні дані щодо їх особистості;

- особи, які мають відомості про дійсні дані осіб, до яких застосовані заходи безпеки – у відношенні цих даних.

Свідоцький імунітет осіб, що перелічені у п.п. 1-5 цієї статті, слід вважати таким, що має відносний характер. І це з тих причин, що ці категорії осіб можуть бути звільнені від обов'язку зберігати професійну таємницю особою, що довірила їм ці відомості, у визначеному нею обсязі.

Водночас розглядаючи свідоцький імунітет як принцип дотримання прав людини, слід наголосити на обмеженнях щодо здійснення цього права без звільнення від обов'язку зберігати професійну таємницю особою, що довірила їм ці відомості, у визначеному нею обсязі. Зокрема, ч. 1 ст. 26 Конвенції про права людини та біомедицину передбачає виняткові обставини, коли імунітет свідка не застосовується. До цих обставин належать: обставини, що встановлені законом та є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах громадської безпеки, з метою запобігання злочинам, для захисту здоров'я населення чи з метою захисту прав і свобод інших людей.

Ст. 8 Європейської конвенції з прав людини передбачає, що кожен має право на повагу до свого приватного й сімейного життя, до свого житла та кореспонденції. Органи державної влади не можуть втрутатися в здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом та є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. Особи, на яких поширюється свідоцький імунітет, в силу виконання своїх професійних обов'язків володіють інформацією, що має вразливу (чутливу) природу. Обмеження цього права можливо лише, якщо воно виправдане певними важливішими суспільними інтересами. Підтвердження висловленого є в рішеннях Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), де суд зазначає, що враховуючи особливо інтимну

та вразливу природу інформації про захворювання особи на ВІЛ, будь-які державно-владні заходи, які змушують надавати або розголосувати таку інформацію без згоди пацієнта, зобов'язують суд бути дуже уважним і ретельно досліджувати вказані обставини, як це нормативно гарантовано для забезпечення ефективного захисту (Рішення у справі Z. Проти Фінляндії від 25.01.1997 р., Дуджеон против Об'єднаного Королівства від 22.10.1981 р., Йохансен против Норвегії від 7.08.1996 р., Класс та інші против Німеччини від 6.09.1978 р.).

На окремий розгляд заслуговує ч. 3 ст. 65 Кримінального процесуального кодексу України. У цій нормі вказано, що медичні працівники з приводу зазначених довірених відомостей можуть бути звільнені від обов'язку зберігати професійну таємницю особою, яка довірила їм ці відомості у визначеному нею обсязі.

Наведене дає підстави стверджувати таке:

1. Медичний працівник повинен застосовувати свій «свідоцький імунітет» у випадку проведення слідчим його допиту як свідка, якщо слідчим не було вжито всіх заходів для з'ясування фактичних обставин справи, що мають значення для справи, зокрема, не вилучено оригіналів медичної документації.

2. Медичний працівник може бути звільнений від обов'язку зберігати професійну таємницю особою, що довірила їм ці відомості, у визначеному нею обсязі. Таке звільнення здійснюється у письмовій формі за підписом осіби, яка довірила зазначені відомості (дозвіл на розголосування відомостей, що містять лікарську таємницю, надає пацієнт або його близькі родичі у випадку смерті пацієнта).

3. У випадку допиту медичного працівника як підозрюваного чи обвинуваченого «свідоцький імунітет» на ного не поширюється. Перебуваючи в статусі підозрюваного, обвинуваченого, підсудного особа не може бути обмежена у своєму праві на захист.

Детальнішу інформацію з питань юридичного супроводу професійної діяльності лікаря можете отримати, взявшись участь у курсах підвищення кваліфікації «Правовий захист лікаря під час виконання ним професійних обов'язків», що проводитимуть у Тернопільському національному медичному університеті імені Івана Горбачевського в квітні 2021 р.

Якщо ви зацікавилися цими курсами підвищення кваліфікації, просимо звертатися для попередньої реєстрації до 15 квітня за телефоном +380976539021 або е-mail: kalunyknm@tdmu.edu.ua

ЮВІЛЕЙ

20 березня відзначила ювілейний день народження ветеран ТНМУ Ольга Дмитрівна ПАШКО.

Вельмишановна
Ольго Дмитрівно!

Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Після закінчення Лебединського медичного училища, набутого досвіду практичної роботи за фахом у стінах Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського Ви успішно пройшли 28-літній трудовий шлях: спочатку лаборантки кафедри біології, старшої лаборантки сестринської справи, а після здобуття в Тернопільському педагогічному інституті вищої біологічної освіти – асистентки медичного коледжу, заспівниці директора медичного коледжу, завідувачки методичного кабінету ННІ медсестринства.

Особливо цінуємо Ваш внесок у вдосконалення методичного забезпечення практичних занять з майбутніми медсестрами та

бакалаврами, Вашу педагогічну майстерність.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко по-важають і щиро шанують Вас як висококваліфіковану, досвідчену методистку, викладачку та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов’язків.

Активною була Ваша громадська діяльність, зокрема, як однієї з найкращих кураторок студентських груп.

Ваша професійна та громадська діяльність відзначенні грамотою обласного управління охорони здоров’я, подяками ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, акуратність і сумлінність у роботі, жіноча чарівність, інтелігентність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, бакалаврів, молодих лікарів і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Ольго Дмитрівно, доброго здоров’я, невичерпного життєвого оптимізму, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й за-тишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Нехай добром наповнюється хата,
Достатком, щирістю
і сонячним теплом,
Хай буде вірних друзів в ній
багато,

Прихильна доля огорта
крилом!

**Ректорат і профком ТНМУ
імені І.Я. Горбачевського**

27 березня відзначатиме ювілейний день народження комірниця відділу реклами та збути видавництва «Укрмедкнига» ТНМУ Мирослава Володимиривна КРАСОВСЬКА.

Вельмишановна
Мирославо Володимиривно!
Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Після тривалого періоду роботи на виробництві, закінчення

Тернопільського кооперативного технікуму у стінах Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського Ви успішно пройшли майже 19-літній трудовий шлях: спочатку завідувачки складу №2, а згодом – комірниці відділу реклами та збути одного з найважливіших підрозділів нашого на-

вчального закладу – видавництва «Укрмедкнига».

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко по-важають і щиро шанують Вас як висококваліфіковану фахівчиню за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов’язків.

Ваші порядність, працелюбність, пунктуальність, жіночність, інтелігентність, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування молодими працівниками.

Бажаємо Вам, вельмишановна Мирославо Володимиривно, доброго здоров’я, невичерпної енергії та життєвого оптимізму, наснаги, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й за-тишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Хай злагода буде, хай буде любов,

Хай тисячу раз повторяються знов

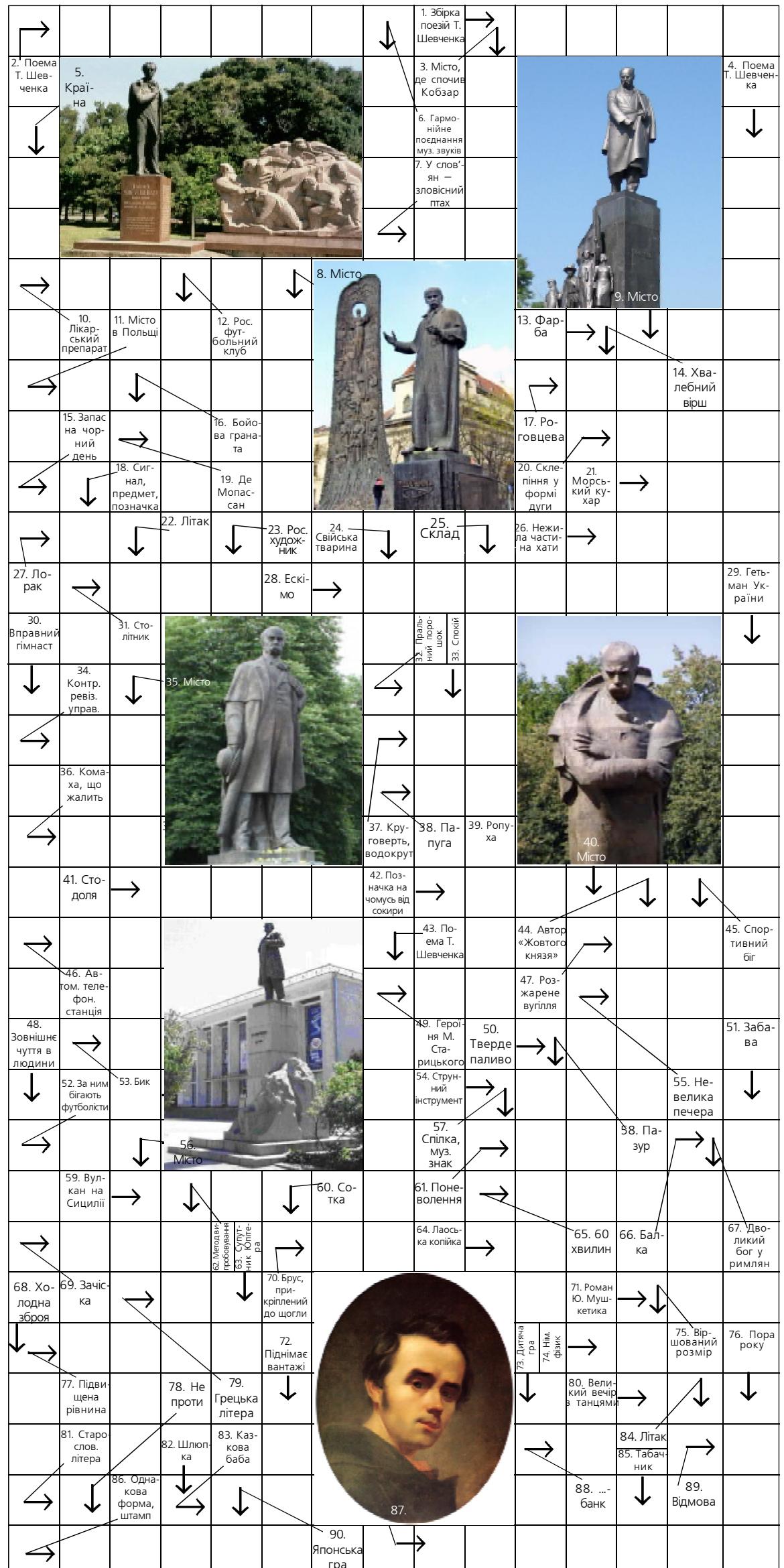
Хороші, святкові і пам’ятні дні,

Хай сонце всміхається Вам у житті!

**Ректорат і профком ТНМУ
імені І.Я. Горбачевського**

Відповіді у наступному числі газети

СКАНВОРД

Відповіді на сканворд, вміщений у № 5, 2021 р.

1. Древляни.
2. Облігація.
3. Верста.
4. Велес.
5. Шафа.
6. Бізон.
7. Мах.
8. Анемона.
9. Емблема.
10. Сафари.
11. Хан.
12. Ера.
13. СІЗО.
14. ЕОМ.
15. Бобер.
16. Нео.
17. «Ніс».
18. УТ.
19. Об.
20. Коні.
21. ТТ.
22. Ковбаса.
23. Меланія.
24. Карат.
25. Бунгало.
26. Грузд.
27. За.
28. Арбітр.
29. Гас.
30. Мит.
31. Табу.
32. Бог.
33. Варум.
34. Руда.
35. ДДТ.
36. Беркут.
37. Тол.
38. Узи.
39. Сліп.
40. Весло.
41. США.
42. Светр.
43. Каркас.
44. Торгаш.
45. Ас.
46. Болеро.
47. Іскра.
48. Барвінок.
49. Плуг.
50. БК.
51. Отава.
52. Ар.
53. Ноу.
54. Ра.
55. Аргус.
56. Я.
57. ВР.
58. Білка.
59. Єнот.
60. Адоніс.
61. Сабо.
62. Ена.
63. Груба.
64. Брест.
65. Анод.
66. Ре.
67. Мус.
68. Око.
69. Кров.
70. Стук.
71. Унісон.
72. На.
73. Гну.
74. Сі.
75. Голос.
76. Лоск.
77. Сом.
78. Вишня.
79. Сан.
80. Ом.
81. АТ.
82. Скат.
83. Казкова баба.
84. Літак.
85. Табачник.
86. Однакова форма, штамп.
87. Японська гра.
88. ...банк.
89. Відмова.
90. Японська гра.